

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

SER. C.

Afhandlingar och uppsatser.

N:o 238.

ÅRSBOK 4 (1910): N:o 10.

JORDSKALF I SVERIGE

1907–1910

AF

K. E. SAHLSTRÖM

MED 3 KARTOR

111456

Pris 1,50 kr.

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

SER. C.

Afhandlingar och uppsatser.

N:o 238.

ÅRSBOK 4 (1910): N:o 10.

JORDSKALF I SVERIGE

1907–1910

AF

K. E. SAHLSTRÖM

MED 3 KARTOR

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1911

[111456]

F ö r o r d.

Efterföljande redogörelse för i Sverige under åren 1907—1910 inträffade jordskalf grundar sig på de upplysningar, som Sveriges Geologiska Undersökning inhämtat genom ut-sändandet af frågecirkulär till personer inom de af jordskalf-ven hemsökta trakterna. Blott i fråga om mindre, lokala skalf härröra uppgifterna uteslutande från tidningsnotiser.

Genom särskild öfverenskommelse med tidningsurklipps-byrån »Argus» insamlas numera systematiskt alla tidnings-uppgifter rörande jordskalf och öfversändas omedelbart till Geologiska Undersökningen, hvarifrån sedan för vinnandet af fullständigare upplysningar frågecirkulär i stort antal ut-sändas till allmänheten.

En redogörelse för de under åren 1907—1908 inträffade jordskalfven hade först blifvit utarbetad af fil. kand. N. ZENZÉN, som på ett synnerligen noggrant och utförligt sätt behandlat företrädesvis de större skalfven: den 10 jan. och den 5 april 1907 samt den 8 jan. 1908. Utom de vanliga frågeformulären utsändes genom ZENZÉNS försorg till folkskollärare inom jordskalfsområdena förfrågningar om antalet invånare i respektive skolrotar och antalet personer, som iakttagit skalfvet, hvarvid skillnad skulle göras mellan dem, som iakttagit blott då, och dem, som iakttagit äfven skakning.

På grundvalen af dessa uppgifter beräknade ZENZÉN huru stor procent af befolkningen, som på olika ställen ob-

serverat skalfven, och sökte på detta sätt närmare fixera skalfvens styrka.

Den framställning, ZENZÉN utarbetade, visade sig emellertid alltför utförlig för att lämpligen publiceras i en förlöpande förteckning öfver årligen inträffade jordskalf. Primärmaterialet har därför ännu en gång blifvit genomgånget och en mera kortfattad framställning, delvis med ledning af ZENZÉNS föregående arbete, äfven af dessa skalf utarbetad.

ZENZÉNS manuskript och ytterst detaljerade kartor äfvensom primärmaterialet rörande jordskalfven förvaras bland Sveriges Geologiska Undersöknings arkivhandlingar.

K. E. SAHLSTRÖM.

1907.

Den 9 jan. vid $\frac{1}{2}$ 7-tiden på e. m. märktes i Sundby i Hogdals socken, Bohuslän, en kraftig jordstöt. Den åtföljdes af ett starkt dån, som varade ett par minuter. Folket rusade förskräckt ut.

Detta skalf synes dock ej hafva förmärkts på andra ställen i närheten.

(Enligt meddelande af kand. R. Lidén, som under resor i och för insamlandet af upplysningar angående jordskalfvet ^{10/1} 1907 på platsen inhämtat ofvanstående).

Den 9 jan. vid 9-tiden på kvällen hördes i Gustafsfors i Vårviks socken, Dalsland, ett egendomligt dån. Meddelaren trodde först, att det var vinden, som blåste genom skorstenen, men undrade öfver det egendomliga, ovanliga ljudet. Handlanden J. Gilledén, Stommen, märkte vid samma tid ett lindrigt jordskalf. Detta iaktogs äfven på några andra ställen mellan Vårvik och Gustafsfors. (Meddelande af arbetaren E. Gren till kand. R. Lidén).

Jordskalfvet i Värmland, Dalsland, Bohuslän och angränsande trakter den 10 januari.

Den 10 jan. något efter kl. 1.30 f. m. inträffade ett betydande jordskalf i västra Sverige.

Så snart tidningarna lämnat de första notiserna om dess utbredning, utsändes från Sveriges Geologiska Undersökning ett stort antal frågecirkulär till personer inom de hemsökta trakterna i afsikt att erhålla närmare upplysningar. Nära 300 svar inkommo. I efterföljande tabell äro de meddelade observationerna sammanförda.

Inkomna meddelanden angående

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
Värmlands län.				
1	<i>Alster.</i> Ulfby. (Stationsmästaren N. J. Nilsson)	1.34	En stöt, följd af en skakning.	—
2	<i>Alster.</i> Södra Forsnäs. (Landtbrukaren K. A. Johansson)	1.34	En svag stöt.	4—5 sek.
3	<i>Alster.</i> Rotnäs. (Bruksägaren C. E. L. Lennartson)	1.35	Högst obetydlig skakning.	—
4	<i>Arvika.</i> (Red.-sekr. J. O. Yngve)	—	—	—
5	<i>Arvika.</i> (Frisören Otto Fridlund)	1.34' 30"	Började med en vaggning, efter ett uppehåll af 3—4 sek. kändes en stöt och strax efter ännu en, kraftigare.	1/2 min.
6	<i>Arvika.</i> (Läroverksadj. C. A. Lindahl)	1.33' 30"	—	—
7	<i>Arvika</i>	—	Skakning.	—
8	<i>Arvika.</i> (Kassören P. Olsson)	C:a 1.30	En kortvarig skakning.	—
9	<i>Arvika.</i> (Vaktmästaren J. Olofsson)	Några min. efter 1/2 2.	Ingen stöt kändes.	—
10	<i>Arvika.</i> (Poliskonstapeln K. A. Mörk)	1.35	En stöt.	—
11	<i>Arvika.</i> (Telegrafkom. S. Mandahl)	1.33'25"	Sex stötar med en sekunds mellanrum, af hvilka den fjärde var kraftigast. Därpå efter 2 sek. en svag stöt och efter ytterligare en sek. en åttonde stöt, som var kraftigast af alla.	—
12	<i>Arvika.</i> (Nattvakten P. G. Sandberg)	1.35	En vågformig stöt.	—
13	<i>Arvika.</i> (Reparatören K. Vesterberg)	1.35	En hård stöt, följd af dallring.	—
14	<i>Arvika.</i> Rackstad. (Folkskoll. A. Nyborg)	—	—	—

skalfvet den 10 januari 1907.

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Samtidigt ett dån under $\frac{1}{2}$ minut.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Dån före, under och efter.	IV	Huset skakades något. Inga andra verkningar iakttagos.	
Ett mullrande under $\frac{1}{4}$ minut.	III	---	
Dån som af ett passerande järnvägståg.	IV	Möbler skakades.	
Först en susning, sedan under själfva stöten ett doft buller. Varade ungefär en min.	V	Föremål skakades. Golf och väggar knakade. Hängandelamporsvängde. En porslinsfigur, som stod på en glatt hylla, föll ned.	
Dån som af ett järnvägståg.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Dån omedelbart efter.	IV	Möbler darrade.	
Började med en dof, stark susning.	IV	Knakningar i golf och väggar hördes.	
Ett doft buller, följdt af en susning.	—	---	
Omedelbart efteråt hördes ett dån.	IV	Kakelugnsluckor dallrade.	
Före hördes ett dån under ungefär $\frac{1}{2}$ min.	V	Möbler och andra föremål skakades. Sprickor uppstodo i bryggeriet. Skyltarna på stationshuset kommo i rörelse.	
Dån hördes före och efter skakningen.	IV	Lättrörliga föremål skakades.	
---	—	Jordskalfvet var på en del ställen mycket kraftigt, på andra ställen åter förnams hvarken dån eller skakning.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
15	<i>Blomskog.</i> Fölsbyn. (Fanjunkaren N. Pettersson)	2-tiden.	Började med en sakt skakning, som tilltog i styrka.	—
16	<i>Boda.</i> Högboda. (Folkskoll. A. Gräslund)	1.38	Svag dallring.	—
17	<i>Boda.</i> Järnvägsst:n. (Stationsförest. A. G. Pettersson)	1.33' 30"	Lindrig skakning.	10 sek.
18	<i>Bogen.</i> (Postst.-förest. C. J. Carlén)	1.40	—	—
19	<i>Bogen.</i> Mitandersfors. (Gränsridaren E. H. Hallgren)	C:a 1.45	Endast en stöt.	—
20	<i>Botilsäter.</i> (Folkskoll. J. Sterner)	—	Skakning.	—
21	<i>Bro.</i> Mällbyn. (Herr M. Wickman)	C:a 1.30	En stöt.	—
22	<i>Brunskog.</i> Prestggården. (Jur. stud. T. L. Molinder)	1.32 ¹ / ₂	Två vågformiga stötar; den första mycket kort, den andra, kraftigare, varade 15 sek.	—
23	<i>Brunskog.</i> Edanc. (Stationsförest. A. Blomqvist)	1.35	Tvenne vågformiga stötar.	—
24	<i>Brunskog.</i> Takene. (Hemmansäg. And. Olsson)	C:a 1.30	—	—
25	<i>Brunskog.</i> Finnebäck. (Emelia Johansson)	C:a 1.30	En stöt.	—
26	<i>Dalby.</i> Holem. fl. byar. (Folkskoll. H. Sandegren)	—	En stöt.	—
27	<i>Dalby.</i> Backa. (Folkskollärarinnan Anna Melin)	1—2	En stöt.	—
28	<i>Ed.</i> Segmon. (Ingeniören A. M. Hedbäck)	2.32 ¹	Skakning.	1—2 sek.
29	<i>Ed.</i> Segmon. (Stationsförest. H. Johnsson)	1.34	Dallring.	Några sek.
30	<i>Eda.</i> Charlottenberg. (Stationsinsp. M. Paulsen)	1.32—1.33	Tvenne häftiga, vågformiga rörelser med c:a 15 sek. mellantid.	—
31	<i>Eda.</i> Charlottenberg. (Nattvakten M. Jansson)	1.32	En stöt.	—
32	<i>Eda.</i> Charlottenberg. (Konduktören A. E. Nordqvist)	1.34	En stöt.	15 sek.
33	<i>Eda.</i> Åmot. (Stationsinspektören H. Ullman)	1.35	Två stötar.	C:a 15 sek.
34	<i>Eda.</i> Helgeboda. (Handl. A. Nilsson)	1.27	En stöt.	—

¹ Troligen felskrifning för 1.32.

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
En dof, kraftig susning följde omedelbart efter.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Hängande lampor svängde.	
Samtidigt hördes under en min. ett dån.	III	—	
Dån.	IV	En lindrig skakning af sängen kändes.	
Blott ett dån iaktogs under 1/2 min.	—	—	
Dån hördes före och efter under en min.	IV	Föremål skakades. Golf och väggar knakade.	
—	—	—	
—	III	—	
Ett åsklikt dån före, under och efter.	IV	Lättrörliga föremål skakades. Väggar knakade.	
Samtidigt hördes ett åsklikt dån.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Dån.	—	—	
—	IV	Knakningar i golf och väggar hördes.	
—	III	Lättrörliga föremål skakades.	Kraftig vind begynte blåsa från norr en stund efter det skalfvet iakttagits.
—	III	—	
Efteråt hördes ett dån.	III	Väggar knakade något.	
Samtidigt ett dån.	III	—	
Före och efter hördes ett dån.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Ett dån hördes under ca 30 sek.	IV	Föremål skakades. Knakningar i taket hördes.	
Ett orkanlikt dån hördes omedelbart efter.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Tak och väggar knakade.	
Ett dån eller brus hördes under 1—2 min.	IV	Möbler skakades. Väggar knakade.	
Ett dån under ca 4 min.	IV	Huset skakades. En kokspis dallrade.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
35	<i>Eda.</i> Helgeboda. (Handl. O. Ericsson)	C:a 1.37	En stöt.	—
36	<i>Eda.</i> Södra Emterud. (Stationskarlen F. O. Thonander) . .	1.34	En skakning.	Högst 1 1/2 min.
37	<i>Eda.</i> Noreborg. (Folkskoll. J. F. Lindgren)	—	Kraftig skakning.	—
38	<i>Ekshärad.</i> Solberg m. fl. byar. (Läraren P. J. Södergren) . .	Mellan 12 och 1 på natten.	Tre stötar kändes.	—
39	<i>Elfsbacka.</i> Stenåsen. (Poststationsförest. J. Jernberg) . . .	1.20	En darrning.	—
40	<i>Fernebo.</i> Nyhyttan. (Banmästaren Sandberg)	12.39 ¹	Inga stötar.	—
41	<i>Fernebo.</i> Långbanshyttan. (Disp. H. V. Tiberg)	—	—	—
42	<i>Fernebo.</i> Änggrufvornas vaktstuga. (Banvakten E. Nilsson)	1.35	En stark stöt.	—
43	<i>Fernebo.</i> Storbron. (Folkskoll. A. Dixner)	—	—	—
44	<i>Filipstad.</i> (Typografen A. J. Jonsson)	1.29	En stöt.	—
45	<i>Filipstad.</i> (Herr E. J. Sahlin)	C:a 2	En kort dallring.	En sek.
46	<i>Frykerud.</i> Säldebråten. (Herr C. Andersson)	—	En häftig stöt, följd af en sakta dallring.	—
47	<i>Frykerud.</i> Gunnarsbytorp. (Folkskollärarinnan H. Larsén) . .	—	Stark skakning.	6—7 sek.
48	<i>Fryksände.</i> Oleby. (F. d. bokhåll. G. Roibard)	1.39	En vågformig rörelse.	2—3 sek.
49	<i>Fryksände.</i> Kälkerud. (Hemmansägaren J. L. Finne)	1.30	Vågformig rörelse.	C:a 1/2 m.

¹ Troligen felskrifning för 1.39.

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkningar.
Började med ett svagt dån, som blef allt starkare, tills det aftog och dog bort.	IV	Möbler och fönster skakades.	
Före skakningen hördes ett dån.	V	Möbler och andra föremål skakades. Väggarna knakade. Kökskärl, upphängda i taket och på väggarna, slogo mot hvarandra. Befolkningen vaknade tämligen allmänt.	En god stund efteråt hördes ett nytt dån.
Dån hördes före och efter.	—	—	I hus, belägna på berggrund, hördes endast dån, i hus på lösare mark kändes äfven skakning.
—	V	Föremål skakades. På ett ställe ringde klockan på ett väggur. På ett annat ställe föll ett väckarur ned från en hylla.	
Samtidigt hördes ett dån.	IV	Föremål skakades. Väggar knakade. Hänglampor svängde.	
Dån som af ett i gång varande järnvägståg under $\frac{1}{2}$ min.	—	—	
Blott ett dån.	—	—	
Efter stöten hördes ett utdraget buller.	IV	Stugan skakades.	
—	—	—	»På ett ställe på lösare jordlager endast dån, på tre ställen på berggrund äfven skakning.»
Ett doft dån.	III	Förstugans ytterdörr sprang ur lås. Några andra verkningar iakttogos ej.	
—	III	—	
—	IV	Lättrörliga föremål skakades.	
—	IV	Möbler skakades.	De flesta personer märkte blott ett dån.
Efter skalfvet hördes ett fräsande ljud som vid eldsvåda.	IV	Golf och väggar knakade.	
Efter skakningen hördes en susning.	IV	Föremål skakades. Golf och väggar knakade. Hänglampor svängde.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
50	<i>Gillberga.</i> Skäggebol. (Godsägaren A. Andersson)	1.30	---	—
51	<i>Gillberga.</i> Häljebol. (Landtbrukaren A. G. Björk)	—	En vågformig stöt.	—
52	<i>Grafva.</i> Hynboholm. (Fru Ellen Sjöstedt)	1.29	En vågformig rörelse.	—
53	<i>Grums.</i> Norra Ask. (Urmakaren C. Goodholm)	1.34' 30"	En jämn dallring.	30 sek.
54	<i>Grums.</i> Lång. (Bokhåll. H. Nilsson)	Ca 1.30	---	—
55	<i>Gräsmark.</i> Näs. (Folkskoll. A. H. Edgren)	1.30	---	—
56	<i>Gunnarskog.</i> Ingersbyn. (Hemmansägaren O. Danielsson) . .	1.34	En stöt.	Högst 12—15 sek.
57	<i>Gunnarskog.</i> Prästgården. (Kyrkoherden A. G. Nylén)	1.25	---	—
58	<i>Gunnarskog.</i> Snårstorp	1.30	En kraftig darrning.	—
59	<i>Gunnarskog.</i> Fredros. (Bokhåll. K. Persson)	1.30	En stöt.	—
60	<i>Hammarö.</i> Götetorp. (Folkskoll. F. Johansson)	—	---	—
61	<i>Hammarö.</i> Häginsberg. (Folkskoll. E. Linder)	—	En skakning märktes af några få personer.	—
62	<i>Holmedal.</i> Bergerud. (Poststationsförest. A. Norelius)	1.30	Tvenne vågformiga rörelser.	—
63	<i>Holmedal.</i> Tveten. (Doktor D. Andersson)	—	---	—
64	<i>Hvitsand.</i> Asped m. fl. byar. (Folkskoll. E. Ekvall)	Ca 1.30	Skakning.	—
65	<i>Hvitsand.</i> Asped. (Herr D. Danielson)	Något efter 1.15	En vågformig stöt.	30 sek.
66	<i>Hvitsand.</i> (Poststationsförest. J. Sandell)	1.30	Tvenne vågformig stötar, den första kraftigast.	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkningar.
Ett dån hördes, som varade cirka 1 min.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Började med ett sakta buller, som blef allt starkare.	IV	Golf och väggar knakade. Hänglampor svängde.	
Ett dån hördes.	IV	Liksom en gungning kändes. Smärre föremål darrade.	
—	III	—	
Ett dån som af en aflägsen åska.	—	—	
Ett dån som af ett järnvägståg.	IV	Möbler skakades. Knäppningar i väggarna hördes.	
Under c:a en minut hördes ett dån som af en stark stormil eller af soteld.	IV	Dörrar knarrade.	I Bosebyn (samma s:n) och i Perserud, Arvika s:n, gjordes liknande iakttagelser.
Dån före och efter skakningen under c:a 30 sek.	IV	Knakningar hördes i väggarna. En skakning kändes.	
Dån hördes före och efter darrningen.	IV	Lättrörliga föremål skakades något. Skalkvet märktes allmänt.	
Dån som af ett järnvägståg.	—	—	
Ett dån iaktogs af några personer.	—	—	
—	III	—	
Före, under och efter hördes ett mullrande dån.	IV	Möbler skakades, och väggarna knakade.	
—	V	I en byggnad nedramlade från skorstenen i spisen en gråsten, en fot lång. I ett hus intill stötte brickor på väggen emot hvarandra.	
Före skakningen hördes ett dån.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	Hos smeden K. Lundell, Bergerud, uppstod en spricka i väggen till hans af sten uppförda smedja (R. Lidén).
Skakningen aftog under en susning, som slutade med en kort, kraftig vindstöt.	IV	Möbler skakades. Golf och väggar knakade. Hänglampor svängde.	
Samtidigt och efteråt hördes ett dån, som varade c:a 2 min.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Golf och väggar knakade.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
67	<i>Hvitsand.</i> Högsjöfors. (Poststationsförest. Hellevi Olsson)	—	En vågformig stöt.	—
68	<i>Högerud.</i> Ingersbyn. (Landtbrukaren J. Hagström)	1.27	En dallring.	—
69	<i>Högerud</i>	1.40	—	—
70	<i>Högerud.</i> Prästhög. (Arbetaren P. Johansson)	1.35	En darrning.	—
71	<i>Järnskog.</i> Beted. (Folkskoll. A. Lundén)	1.30—1.31	En stark skakning.	—
72	<i>Järnskog.</i> Hajom. (Handl. H. Lundmark)	1.30	—	—
73	<i>Järnskog.</i> Skönnerud. (Handl. V. B. Eklund)	1.30	En hård skakning.	30 sek.
74	<i>Järnskog.</i> Strömsmark. (Hemmansägaren D. Nilson)	1.28	En kraftig dallring.	—
75	<i>Karlanda.</i> Hämnäs. (Folkskoll. M. Pettersson)	—	Häftiga dallringar.	1 min.
76	<i>Karlanda.</i> Korsbyn. (Handl. N. Nilsson)	1.30	En stöt.	—
77	<i>Karlanda.</i> Björkebol. (Poststationsförest. G. Olsson) . . .	C:a 1.40	Skakning iaktogs ej.	—
78	<i>Karlanda.</i> Hultebyn. (Arbetaren A. Erikson)	1.40	—	—
79	<i>Karlstad.</i> Klarastrand. (Gårdsägaren C. J. Magnusson)	Efter kl. 1.	Två nästan sammanhängande stötar.	—
80	<i>Köla.</i> Adolfsfors bruk. (Inspektoren A. H. Lugn)	1.35	En stöt.	C:a 15 sek.
81	<i>Köla.</i> Prästgården. (Kyrkoherden J. D. Malmgren)	1/2 2	Tvenne stötar.	—
82	<i>Köla.</i> Nedre Älgestad. (Läraren N. J. Hagström)	1.33	En stöt, som följdes af kraftiga darrningar.	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Före och efter hördes ett åsklikt dån.	IV	Lätrörliga föremål och möbler skakades. Hängande lampor svängde.	
Före och under hördes ett dån. C:a 2 min.	IV	Knakningar hördes i taket. En släde med ett tungt vattenkar förflyttades en meter på något sluttande mark.	
Ett buller hördes under $\frac{1}{2}$ min.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Knakningar hördes i väggarna.	
Började med ett dån som af en hvirvelvind. Åfven efteråt hördes ett dån.	IV	Möbler och lätrörliga föremål skakades. Hänglampor svängde.	
Åskliknande dån.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Golf och väggar darrade.	
Åskliknande dån.	IV	Möbler skakades. Hänglampor svängde.	
—	IV	Lätrörliga föremål skakades. Skalfvet märktes allmänt.	
Dån.	IV	Mindre föremål flyttades.	
Ett jämnt dån hördes efteråt.	—	—	
Ett åsklikt dån hördes före.	IV	Kokspisar och sängar skakades.	
Ett dån som af åska på något afstånd.	—	—	
Ett jämnt buller.	IV	Föremål skakades.	
Samtidigt hördes ett mullrande ljud.	III	Lätrörliga föremål skakades.	
Började med en susning, som öfvergick till ett starkt buller.	IV	Lätrörliga föremål skakades och rubbades. Golf och väggar knakade.	
Ett starkt dån hördes före och efter.	IV	Föremål skakades.	
Skalfvet inleddes med ett dån och slutade med en susning.	V	Föremål skakades. Golf och väggar knakade. En fritt hängande spiskrok svängde något. En knif, som låg på kanten af en tallrik, föll ned.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
83	<i>Köla</i> . Nedre Älgestad. (Landtbrukaren O. Olsson)	1.25	En vågformig stöt.	12 sek.
84	<i>Köla</i> . Flogneds by. (Fanjunkaren O. Wirén)	1.30	Först en starkare, sedan en svagare stöt.	10—15 sek.
85	<i>Lekvattnet</i> . Bredsjön och Kvarntorp. (Folkskoll. O. G. Fernström)	1—2	En vågformig stöt.	Ej fullt 1 min.
86	<i>Lysvik</i> . Kyrkbyn. (Folkskoll. K. G. Lindgren)	1.30	Två stötar.	—
87	<i>Lysvik</i> . Kyrkbyn. (Handl. A. F. Hult)	1.32'35''	—	—
88	<i>Långserud</i> . Olebyn. (F. d. folkskoll. L. G. Fernlöf) . . .	C:a 1.30	Lindrig skakning.	—
89	<i>Långserud</i> . Råtaåka. (Fanjunkaren A. F. Calais)	—	En vågformig stöt.	C:a 30 sek.
90	<i>Långserud</i> . Berga	C:a 1.30	—	—
91	<i>Långserud</i> . Gisslebyn. (Herr J. A. Johansson)	C:a 1.30	En stark stöt, åtföljd af en skakning.	—
92	<i>Långserud</i> . Lönnskog. (Poststationsförest. R. Carlson) . . .	—	—	—
93	<i>Mangskog</i> . Gustafslund. (F. d. hemmansägaren N. Andersson)	1.30	En vågformig skakning.	—
94	<i>Mangskog</i> . Gustafslund. (Poststationsförest. A. Bryntesson)	1.30	En lindrig skakning, vågformig.	—
95	<i>Millesvik</i> . Torp. (Poststationsförest. A. Johansson)	1.30	En vågformig stöt.	Några sek.
96	<i>Nedre Ullerud</i> . Mölnbacka. (Kassörskan H. Friberger)	1.30	Svag dallring.	—
97	<i>Nor</i> . Malma. (Fru Maria Wåhlén)	1.34	En stöt.	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Ett dån hördes under c:a 30 sek.	IV	Fönster dallrade. Skalfvet märktes allmänt af befolkningen.	
Ett dån hördes under c:a 30 sek.	IV	Husen darrade. Möbler och andra föremål skakades.	
Före skalfvet hördes ett dånande ljud. Efteråt stark, kortvarig blåst.	V	Möbler och andra föremål skakades. Golf och väggar knakade. Prismorna i en taklampa slogo tillsammans och läto höra ett pinglande ljud.	Stark, orkanlik, kortvarig blåst märktes omedelbart efter skalfvet. Af samstämmiga uppgifter intygas, att stöten kändes betydligt starkare uppe på höjderna, där berget på de flesta ställen ligger helt nära jordytan, än nere i den djupa Rottnedalen, hvar-est marken utgöres af ett mäktigt grus- och sandlager.
Ett bullrande ljud hördes samtidigt.	IV	Möbler skakades något. Golf och väggar knakade.	
Samtidigt hördes ett dån.	IV	Huset darrade. Golf och väggar knakade. Möbler och andra föremål skakades.	
Dån som af ett järnvägs-tåg under 1 min.	IV	Lättrörliga föremål skakades något. Golf och väggar knakade lindrigt.	
Skalfvet började med ett dån, som varade under och efter själfva stöten.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Buteljer, som stodo nära hvarandra, skramlade. Golf och väggar knakade.	
Dån.	IV	Möbler skakades. Mindre föremål skramlade. Golf och väggar knakade.	
Ett dån som af en dof åska under 2 min.	IV	Väggarna knakade. Dörrar och möbler skakades.	
Dån.	IV	Lättrörliga föremål skakades. Märktes allmänt af befolkningen.	
Både före och efter hördes ett buller.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Före och efter hördes ett dån. C:a 1/2 min.	IV	Lättrörliga föremål skakades. Skalfvet märktes allmänt.	
Samtidigt hördes ett dån.	IV	Föremål skakades. Lampor svängde. Märktes ej allmänt.	
Dån.	IV	Sofvande personer väcktes. Skalfvet märktes allmänt.	
Efteråt hördes ett kort dån.	IV	Det kändes liksom en gungning. Golf och väggar knakade.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
98	Nor. Edsvalla jvst.n. (Stationskarlsförmannen A. Th. Olsson)	1.35	Skakning.	30 sek.
99	Nor. Edsvalla bruk. (Fröken Gulli Pehrsson)	1.34	Skalfvet började med en darrning, hvilken tilltog i styrka; huset väggade fram och åter. Sedan aftog skakningen och slutade med en darrning. Två vågformiga stötar kändes.	4 sek.
100	Nor. Varpnäs. (Folkskoll. M. Ander)	—	—	—
101	Nordmark. (Gruffogden A. F. Örnberg)	1.35	—	—
102	Nordmark. (Fru Anna Andersson)	C:a 2	En vågformig stöt.	—
103	Norra Ny. Stöllet. (Folkskoll. J. A. Blomqvist)	C:a 2	—	—
104	Norra Ny. Björby. (Herr O. Nordqvist)	1-2	En vågformig stöt.	10 sek.
105	Norra Ny. Ambjörby. (Lärarinnan H. Magnusson)	C:a 1.30	—	—
106	Norra Råda. Höje	C:a 1.30	—	—
107	Norra Råda. Sjögränd. (Herr V. Larsson)	1.43	—	—
108	Norra Råda. Stjärnsfors bruk. (Faktorn Th. Olsson)	C:a 1.30	Tvenne stötar.	—
109	Norra Råda. Torsby. (Herr E. M. Lundquist)	1.35	En vågformig stöt.	—
110	Norra Råda. Hagfors. (Ingeniören J. V. Danielsson)	1.33'30"	—	—
111	Norra Råda. Hagfors. (Ingeniören M. Löfgren)	1.31'45"	En skälfnig.	—
112	Norra Råda. Hagfors. (Kamreren G. Clarholm)	1.31'30"	—	—
113	Norra Råda. Hagfors. (Arbetaren J. R. Bäckman)	1.30	—	—
114	Ny (Jösse h:d). Ottebol. (Stationsförest. L. Blom)	1.34—1.35	En stöt.	—
115	Ny. Ottebol. (Fjärdingsmannen N. Nilsson)	1.34	—	—
116	Nyskoga. Degerberg. (Herr O. Sohlman)	1.35	Tvenne vågformiga stötar märktes.	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkningar.
Dån.	IV	Huset skakades, så att dörrarna skallrade.	
Före och efter skalfvet hördes ett dån.	IV	Lampor och glas klirrade. Möbler vaggade fram och åter. Golf och väggar knakade kraftigt.	
---	IV	Sängen, i hvilken iakttagaren låg, gungade. Hela huset skakades.	
Ett mullrande ljud.	IV	En dörr skakades.	
Efteråt hördes en susning.	—	Lättrörliga föremål skakades något litet.	
Ett dån som af en vagn.	III	---	
Samtidigt hördes ett dån.	IV	Sängar kändes skaka. En dörr dallrade.	
---	III	Lättrörliga föremål skakades.	
Ett susande ljud hördes.	—	---	
---	IV	Hela huset skakades, dock ej så hårdt, att något föremål rubbades.	
Samtidigt hördes ett dån.	IV	Möbler skakades, golf och väggar knakade.	
En egendomlig susning.	IV	Föremål skakades.	
Dån.	III	På ett ställe klingade flaskor på en hylla.	En stund, möjligen en half timma efter skalfvet, hördes en häftig vindil.
---	IV	Sängen gungade. En lampa skallrade. En taffla på väggen rubbades.	
---	IV	Golf och väggar knakade. Möbler och andra föremål skakades.	
---	IV	Knakningar hördes i väggarna.	
Ett dån hördes, starkast före, men fortfar äfven efter.	IV	Föremål skakades.	
Dån som vid eldsvåda.	IV	Märktes allmänt och förorsakade allmän oro.	
Dån som af ett järnvägståg.	IV	Möbler skakades. Golf och väggar knakade.	I sammanhang med jordskalfvet rasade en orkanlik storm.

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
117	<i>Ransäter.</i> Munkfors. (Förmanen J. Lundgren)	1—2	—	—
118	<i>Rämen.</i> Lesjöfors. (Fru Ingeborg Franke)	1.30	—	—
119	<i>Seffle.</i> (Stationsinsp. L. Bäärnhelm)	1.32	En stöt.	—
120	<i>Seffle.</i> (Signe Groth)	1.30	En vågformig stöt.	—
121	<i>Silbodal.</i> Prästg. (Kyrkoherden O. Sterner)	Ca 1.30	En vågformig rörelse.	—
122	<i>Silbodal.</i> Årjäng. (Handl. N. Nilsson)	1.35	En tämligen skarp stöt.	20 sek.
123	<i>Silbodal.</i> Backa. (Tidningsmannen A. Björnsson)	1.35	En långvarig stöt, vågformig.	1 min.
124	<i>Sillerud.</i> (Handlanden D. Norder)	1.25	En stark skakning.	—
125	<i>Sillerud.</i> Åsebyfors. Poststationsförest. G. E. Hellgren . .	—	Skakning.	—
126	<i>Sillerud.</i> Sillebotten. (Handl. J. V. Norder)	1.33	—	—
127	<i>Skillingmark.</i> Viken. (Hemmansägaren E. Wirén)	1.30	—	—
128	<i>Skillingmark.</i> Högsäter. (Poststationsförest. C. A. Olofson)	1.33	En stöt.	—
129	<i>Skillingmark.</i> (Gränsridaren R. Kylander)	1.38	En stöt.	—
130	<i>Skillingmark.</i> Skillingsfors. (Poststationsförest. K. Gullbranson)	1.30	En häftig stöt, vågformig.	4—5 sek.
131	<i>Stafnäs.</i> Sölje. (Handl. C. Sandelin)	1.36	Stötformig nedifrån.	—
132	<i>Stafnäs.</i> Stömne. (Handl. F. G. Osterman)	1.30	—	—
133	<i>Stafnäs.</i> Stömne. (Herr S. Sjöstedt)	1.35	En vågformig stöt.	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Ett buller under cirka 3 min.	—	—	
Ett åsklikt dån under några sek.	IV	En skakning af taklampan iakttogs.	
Samtidigt ett buller, som fortsatte omkring $\frac{1}{2}$ min.	IV	Prismorna å lampor klingade. Möbler skakades. Hängande lampor svängde.	
Ett dån under 1 min.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Golf och väggar knakade.	
Samtidigt hördes ett dån, som varade omkring $\frac{1}{2}$ min.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Golf och väggar knakade.	
Började med dån.	IV	Möbler skakades något. Lampor svängde litet.	
Ett starkt dån hördes före skalfvet.	V	Golf och väggar knakade. Föremål skakades och flyttades. Lamporsvängde.	
Både före och efter hördes ett dån.	IV	På en del ställen skakades möbler och andra föremål, knakningar hördes i väggarna.	
Dån samtidigt.	IV	Föremål skakades något. Skalfvet märktes allmänt.	
—	IV	Möbler och andra föremål skakades. Hängande lampor svängde.	
Ett dån likt en stark orkan.	IV	Möbler skakades. Golf och väggar knakade.	
Samtidigt och efteråt hördes ett starkt dån under ca $\frac{1}{2}$ min.	IV	Sängen gungade, föremål skakades.	
Började och slutade med dån.	IV	Möbler och fönsterrutor skakades. Golf och väggar knakade något.	
Ett dån som af en stark orkan hördes både före och efter.	IV	Föremål skakades. Golf och väggar knakade. Hängande lampor svängde.	
Under skalfvet hördes ett åsklikt buller.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	I ett hus cirka 150 m. därifrån å lerbotten blef väggklockan hängande på sned och stannade. Väggens riktning var SO—NV.
Först dån, sedan en skarp smäll, så åter buller.	IV	Möbler skakades.	
Både före och efter hördes ett dån.	IV	Lättrörliga föremål och möbler skakades. Hängande lampor svängde.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
134	<i>Stafnäs.</i> Spässerud. (Hemmansägaren K. H. Olsson)	1.35	En kortvarig skakning.	2 sek.
135	<i>Stafnäs.</i> St. Klässbol. (Poststationsförest. N. Johansson) .	—	En vågformig stöt.	—
136	<i>Stafnäs.</i> Skjutsbol. Hemmansägaren J. Jansson)	1.30	En svag stöt.	—
137	<i>Stora Kil.</i> Kils jvgst:n. (Konduktören J. Salander)	1.32	En stöt.	—
138	<i>Stora Kil.</i> Apertin. (Folkskollär. K. Hassel)	—	—	—
139	<i>Stora Kil.</i> Erikstad. (Mälaren J. E. Eriksson)	2	—	—
140	<i>Stora Kil.</i> Trångstad. (Handl. G. A. Kihlstrand)	1.22	En stark skakning, följd af tvenne svagare.	3 min.
141	<i>Stora Kil.</i> Norra Hannäs. (Sågverksägaren K. Sahlström) . . .	1.37	En skakning.	10—15 sek.
142	<i>Sunne</i> municipalsamhälle. (Folkskoll. J. G. E. Thörnquist) .	C:a 1.30	Åtminstone två stötar.	—
143	<i>Sunne.</i> Skarped. (Läraren J. G. Sundell)	—	En gungning.	Ett par ögonblick.
144	<i>Sunnemo.</i> Gräs. (Folkskoll. O. A. Källberg)	C:a 1.30	En skakning.	—
145	<i>Svanskog.</i> Bäckén. (Skogvaktaren C. Hanson)	1.34	En stöt.	10—20 sek.
146	<i>Svanskog.</i> Vallberg. (Herr A. G. W. Frykman)	—	—	—
147	<i>Svanskog.</i> Källtegen. (Herr A. G. W. Frykman)	—	—	—
148	<i>Södra Finnskoga.</i> Bjurberget. (Folkskoll. M. Jonsson)	1—2	—	—
149	<i>Trankil.</i> Lennartsfors. (Bruksbokhåll. A. Simonsson)	1.31	En vågformig stöt.	15 sek.
150	<i>Trankil.</i> Vikér. (Flottningschefen W. F. Reichenberg) . . .	1.32	En ihållande skakning.	1 min.

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkningar.
Ett buller, först svagt, sedan starkare och där- efter åter svagt, tills det bortdog.	IV	Föremål skakades.	Några särdeles varma luftvågor hade iakta- gits i synnerhet vid 5- tiden på e. m. den 12.
Ett intensivt dån.	IV	Möbler skakades. Skalf- vet märktes allmänt.	
Ett kraftigt dån.	IV	Lättrörliga föremål ska- kades något. Skalfvet märktes allmänt.	
Något före stöten hördes ett dån.	III	Lättrörliga föremål ska- kades.	
Meddelaren vaknade vid ett dån som af ett järn- vägståg.	—	—	
Dån.	IV	En kakelugn förstördes.	
Omedelbart efter hördes ett dån.	IV	Lättrörliga föremål ska- kades. Skalfvet märk- tes allmänt.	
Ett buller som af ett af- lägset järnvägståg.	IV	Möbler skakades. Golf och väggar knakade.	Samtidigt blåste det gan- ska hårdt.
Dån som af svag åska.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Golf och väg- gar knakade. Hängan- de lampor svängde.	Meddelaren märkte ej själf skalfvet.
Strax efter hördes ett dån.	IV	Föremål skakades. Golf och väggar knakade.	
Dån.	III	Lättrörliga föremål ska- kades något.	
Samtidigt och efteråt hör- des ett dån.	IV	Golf och väggar knakade.	
---	IV	Ringarna å en kokspis och å kopparkärl, som hängde å väggarna, dall- rade.	
---	V	En symaskin flyttades från väggen.	
Dån som af åska eller soteld.	IV	I en timmerkoja började klockan på selen, som hängde på väggen, att pingla.	
Började med ett dån, som hördes starkast under själfva skakningen samt sedan aftog.	III	---	
Samtidigt hördes ett bul- ler.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Golf och väg- gar knakade.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
151	<i>Töcksmark.</i> Prästg. (Kommissionern O. F. Johansson) . . .	1.30	En svag, vågformig rörelse.	—
152	<i>Töcksmark.</i> Bön. (Doktor D. Andersson)	1.30—1.31	En skakning.	10—12 sek.
153	<i>Töcksmark.</i> Ärtetjärn. (Herr Elof Lidén)	1.30	En lindrig stöt, vågformig.	Några sek.
154	<i>Töcksmark.</i> Älfverud. (Ingeniören F. Hammar) Byggnaden, i hvilken iakttagelserna gjordes, står delvis med grundmuren direkt på fast berg, delvis på hård lerbotten.	1.31	I den del af huset, som står på i dagen synligt berg, kändes liksom en gungande rörelse. I motsatta ändan af huset, där meddelaren själf befann sig, kunde ej någon stöt eller skakning iakttagas.	—
155	<i>Väse.</i> (Folkskoll. John Hultkrantz)	—	Skakning.	—
156	<i>Västra Fågelvik.</i> Risvik. (Poststationsförest. H. Svenson)	1.37	—	—
157	<i>Västra Fågelvik.</i> Stommen. (Sergeanten H. Edvinson) . . .	1.34	—	—
158	<i>Älgå.</i> Stridsbol. (Målaren A. Axelsson)	1.33	Först en svag stöt, efter cirka 20 sek. en ganska häftig.	10 sek.
159	<i>Älgå.</i> Rådane. (Folkskoll. K. Olsson)	1.32	En dallring.	30 sek.
160	<i>Älgå.</i> Lillevik. (Fanjunkaren A. F. Öberg)	—	En vågformig stöt.	C:a 35 sek.
161	<i>Östervallskog.</i> Bottner. (Gränsridaren C. A. Rhöse)	1.32	Först en starkare, sedan en svagare stöt.	—
162	<i>Östmark.</i> Röjdåfors.	1.35	—	—
163	<i>Östmark.</i> Kyrkobyn. (Kyrkoherden W. Kihlgren)	1.30	En vågformig stöt.	—
164	<i>Östmark.</i> Östmarks gård. (Poststationsförest. E. Rendahl) . . .	1.25—1.30	—	—
165	<i>Östmark.</i> Östmarks gård. (F. d. landtbrukaren P. G. Tonell) . . .	C:a 1.30	Skakning.	—
166	<i>Östra Emtervik.</i> Prästbol. (Handl. T. Schullström)	1.35—1.40	En skakning.	10—15 sek.

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Ett buller under 25—30 sek.	IV	Knakning hördes i väggar. Skalfvet märktes allmänt.	
Började med rasslande dån. Äfven efteråt hördes ett dån.	IV	Knakning hördes. En dörr skakade.	
Före och efter hördes ett dån.	III	---	Den 9, kl. 11.45 iaktogs ett lindrigare dån som af stark blåst.
Endast ett starkt, åskliknande dån iaktogs.	IV	En hänglampa samt några på väggen hängande kökssaker kommo i skakning.	Den 9, vid 12-tiden förnams ett svagare dån. »Efter en hel del uttalanden att döma, har jordstöten, hvad styrkan beträffar, förmärkts mycket olika, och detta på hvarandra ganska närliggande platser.»
Dån.	—	---	
Ett dån hördes under cirka 1 min.	—	---	
Ett jämnt dån.	IV	Föremål skakades. Hängande lampor svängde.	
Samtidigt ett dån.	IV	Möbler och lätttriliga föremål skakades lindrigt. Hängandelamporsvängde.	»I hus, som stodo på berggrund, var skakningen häftigare, så att fönsterutor voro nära att gå sönder. På ett ställe uppgifves ena hälften af byggnaden skakats men den andra stått stilla.»
Starkt dån före och efter.	IV	En lätt dallring af fönster, dörrar och hängande lampor.	
Dån.	IV	Föremål skakades något.	
Både före och efter hördes ett dån.	IV	En järnugn skakades. Skalfvet märktes allmänt.	
Ett åsklikt dån.	—	---	
Efter stöten hördes en stark susning.	IV	Föremål skakades.	
Samtidigt hördes ett dån.	IV	Fönster dallrade. Föremål skakades.	
Under och efter skakningen hördes ett dån såsom af blåst.	IV	Sängen skakades. Ljumschetter dallrade.	
Omedelbart efter följde ett dån, som varade några sek.	V	Stark skakning afföremål. Ett fotografiställ och en termometeråskrifbordet kullkastades. Dörren till vagnboden, som låg hårdt an mot marken, kastades af krokarna.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
Skaraborgs län.				
167	<i>Ek.</i> (Folkskoll. A. R. Åvall) . .	—	—	—
168	<i>Främmestad.</i> (Folkskoll. F. Nyström)	—	—	—
169	<i>Grolanda.</i> (Herr G. Fock) . .	—	—	—
170	<i>Gudhem.</i> (Folkskoll. G. Särnqvist)	—	—	—
171	<i>Gösslunda.</i> (Folkskoll. A. Fredell)	—	—	—
172	<i>Götene.</i> (Folkskoll. J. A. Andersson)	—	Skakning.	—
173	<i>Karaby.</i> (Folkskoll. J. Johanson)	—	—	—
174	<i>Lidköping.</i> (I Västra Dagbladet Vänersborgsposten ¹² / _i 1907) .	—	Tvenne stötar, den första starkast.	—
175	<i>Lyrestad.</i> (Folkskoll. A. Bergquist)	—	Skakning.	—
176	<i>Naum.</i> (Folkskoll. H. Nordén)	—	—	—
177	<i>Rackeby.</i> (Folkskoll. G. Berg)	—	Skakning.	—
178	<i>Slöta.</i> (Folkskoll. S. N. Fridén)	—	—	—
179	<i>Stenstorp.</i> (Folkhögskollär. A. Ström)	1.34	—	—
180	<i>Stenstorp.</i> (Herr B. Hiller) . .	1.35	Vågformig rörelse.	15—45 sek.
181	<i>Särestad.</i> (Folkskoll. C. E. Wallman)	—	—	—
182	<i>Tengene.</i> (Folkskoll. S. W. Hernqvist)	—	Skakning.	—
183	<i>Tun.</i> (Godsäg. F. Hallencreutz)	—	En stöt.	—
184	<i>Ullervad.</i> (Folkskoll. A. T. Lidén)	—	—	—
185	<i>Vänersnäs.</i> (Folkskoll. Fredrique Olson)	—	Skakning.	—
186	<i>Vänersnäs.</i> Frugården. (Godsägaren H. Wærn)	1.30	En vågformig stöt.	—
187	<i>Ås.</i> (Folkskoll. K. I. Nilsson)	—	Skakning.	—
Älfsborgs län.				
188	<i>Fors.</i> (Folkskoll. L. P. Wettergren)	—	—	—
189	<i>Gårdhem.</i> (Folkskoll. F. Eke-roth)	—	—	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Ett dån iakttogs.	—	---	
Ett dån iakttogs.	—	---	
---	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Ett par personer hörde ett dån.	—	---	
Ett dån iakttogs.	—	---	
Dån.	—	---	
Dån märktes.	—	---	
---	IV	Fönster och kakelugnsluckor skramlade.	
Dån.	—	---	
Dån iakttogs.	—	---	
Dån.	—	---	
Blott ett åsklikt dån.	—	---	
---	IV	Knakningar i huset. Sängen kändes gunga.	
---	IV	Möbler skakades. Golf och väggar knakade något.	
Blott dån.	—	---	
Dån.	—	---	
Ett ganska starkt buller.	III	---	
Endast ett dån.	—	---	
Dån.	—	---	
Ett dån omedelbart efter, som varade ca 1 min.	IV	Möbler skakades. Hängande lampor svängde.	Skalfvet märktes blott af en person, som låg vaken.
Dån.	—	---	
Endast dån.	—	---	
En person hörde ett dån.	—	---	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
190	<i>Långared.</i> (Folkskoll. J. L. Fogelberg)	—	—	—
191	<i>Upphäräd.</i> (Folkskoll. I. Grundell)	—	—	—
192	<i>Wassända-Naglum.</i> Öxnered. (Herr O. Marin)	1.25	—	—
193	<i>Väne-Ryr.</i> (Folkskoll. C. O. Granqvist)	—	Skakning.	—
194	<i>Västra Tunhem.</i> (Folkskoll. S. E. Åström)	—	Skakning.	—
195	<i>Bäcke.</i> Bäckefors. (Stationskarlen G. Nordström)	1.34	En vågformig stöt.	1 m.
196	<i>Dals-Ed.</i> Eds jvst:n. (Stationsinsp. N. Larsen)	1.34	—	—
197	<i>Dals-Ed.</i> Hökedalen. (Stationsmästaren H. Frithioff)	1.29	En stöt.	C:a 20 sek.
198	<i>Dals-Ed.</i> Tingvalla. (Banvakten Johan Lundqvist)	1.34	Flera smärre stötar omedelbart efter hvarandra.	—
199	<i>Dalskog.</i> Jvst:n. (Stationsinspektoren V. Olsson)	C:a 1	En lindrig darrning, vågformig.	—
200	<i>Edsleskog.</i> Käppenäs	1/2 2	Tre stötar efter hvarandra.	—
201	» Halene	—	—	—
202	<i>Gesäter.</i> (Nämndemannen A. Wallstedt)	1.30	En stöt, följd af svaga darrningar.	—
203	<i>Gesäter.</i> Fjälla. (Lydia Johansson)	C:a 1.30	En vågformig rörelse.	—
204	<i>Holm.</i> Mellerud. (Doktorinnan Maria Lindström)	1.30	Tvenne stötar.	—
205	<i>Holm.</i> Mellerud. (Postmästaren A. E. Holm)	1.30—1.31	En stöt.	Några få sek.
206	<i>Högsäter.</i> Solbacken. (Doktor A. Lindblom)	—	Flera stötar tätt efter hvarandra.	—
207	<i>Laxarby.</i> Berg. (Handlanden O. Gabriellsson)	—	—	—
208	<i>Mo.</i> Forsbacka gård. (Herr A. Gustafson)	C:a 1.36	Sakta skakning.	—
209	<i>Mo.</i> Byn. (Landtbrukaren C. E. Gustafsson)	1.40	En starkare och en svagare stöt iakttagos.	Den första 1 1/2, den senare 1 min.

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkningar.
Endast ett dån.	—	---	
Dån iaktogs af två personer.	—	---	
---	—	»Natten till den 10, kl. ungefär 1.25 blåste här en storm, som varade några få minuter, och hördes därunder en stark susning i luften, men någon skakning iaktogs ej.»	
Dån.	—	---	
Dån.	—	---	
Samtidigt hördes en susning.	IV	Lättrörliga föremål skakades. Väggar knakade. Hängande lampor svängde.	
Buller.	IV	Huset darrade. Sängen skakades.	
Dämpadt dån.	IV	Föremål skakades.	
Samtidigt dån.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Ett häftigt dån.	III	---	
---	—	---	
Endast ett dån.	—	---	
Efteråt ett dån under ett par sek.	IV	Sängen darrade häftigt. Två på ett bord stående lampor hoppade.	
Dån före och efter.	III	En svag darrning märktes af dem, som voro vakna.	
Samtidigt ett hårdt mullrande dån.	IV	Fönsterrutor dallrade, golf och väggar knakade något.	
---	IV	Hela byggnaden skakades.	
Ett dånande ljud hördes samtidigt och några sek. efteråt.	IV	Meddelaren vaknade af skakningen.	
Ett starkt dån hördes.	IV	Boningshuset föreföll darra.	
Dån under 7—8 minuter.	IV	Möbler skakades.	
Dån c:a 3 min. före och något längre efter.	IV	Möbler och andra föremål skakades något.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
210	Nössemark. Strand. (Poststationsförest. C. Sundström) . . .	1.45	En stöt.	—
211	Nössemark. St. Strand. (Bruksäg. C. B. Lindstein)	1.30—1.31	En stöt.	—
212	Nössemark. Nolby. (Handl. A. Spolén)	1.34	En vågformig stöt.	1 min.
213	Steneby. Långed. (Disponenten C. E. Wallquist)	C:a 2	En stöt.	—
214	Steneby. Dingelvik. (Stationsförest. C. A. Stehn)	1.34	En stöt.	3 sek.
215	Tisselskog. Nilsbyn. (Folkskoll. E. A. Schölin)	1.33'30"	En vågformig rörelse.	5—6 sek.
216	Torrskog. (Poststationsförest. J. Eriksson)	—	En vågformig rörelse.	4—5 sek.
217	Torrskog. Kesnacken. (Folkskoll. K. J. Höggren)	C:a 1.30	En stöt.	3 sek.
218	Torrskog. Flolanda. (Folkskolläroaren J. Holmblad)	C:a 1.30	Flera stötar tätt efter hvarandra.	—
219	Torrskog. Köln	1.30	Tvenne stötar. Den första svagare.	—
220	Töftedal. Mon. (Stationsinspektoren Ch. Eklind)	1.34	En lindrig skakning.	—
221	Tösse. Strömsberg. (Landtbrukaren C. A. Westerdal)	1.30	En hastig darrning.	—
222	Värvik. Gällsnäs. (Läraren J. A. Norling)	1.40	En ringa skakning.	Någon sek.
223	Värvik. Kässviken. (Hemmansägaren F. Virén)	1.36	Två eller tre stötar.	—
224	Åmål. (Byggmästaren O. Holmberg)	1.34	Flera stötar.	—
225	Åmål. (Folkskoll. A. Nylén)	1.34—1.35	En vågformig stöt.	—
226	» (Typografen J. Lagerlöf)	1.32—1.35	En stöt.	1—2 sek.
227	» (Ruth Larsson)	—	En vågformig stöt.	—
228	» (Nanny Westerblad)	—	En enda skakning.	Knappt 1/2 min.
229	Änimskog. (Banvakten S. Wassholm)	1.40	Cirka 10 stötar.	—
230	Ärtemark. Edsviken. (Byggmästaren J. P. Johansson)	1.35	En darrning.	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Började med ett dån, som fortsatte äfven efter stöten.	V	Möbler skakades. En gryta ramlade ned från ugnen. Murbruksstycken föllo ned från byggnader.	
Dån före och efter.	IV	Fönsterrutor och andra föremål dallrade.	
Dån.	V	Föremål skakades. Glas och porslin klirrade. En hänglampa svängde.	
---	IV	Möbler och andra föremål skakades. Hängande lampor svängde.	Den 9, omkr. kl. 11 e. m. märtes en svagare stöt.
---	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Ett bullrande och hväsande ljud.	III	En svag dallring kändes.	
Dån.	IV	Föremål skakades.	
Efteråt hördes en stark susning som af blåst.	IV	Blomkrukor stötte emot hvarandra. Möbler skakades något.	
Ett susande dån hördes före.	IV	Tydliga stötar och skakningar kändes.	
---	IV	Huset skakades lindrigt och likaså lätttrörliga föremål.	
Ett dån hördes under ca 10 sek.	III	---	
Samtidigt hördes under ca 15 sek. ett buller.	IV	Möbler skakades, och väggar knakade.	
Ett buller omkring 1 min.	III	Sofvande väcktes ej.	
Efteråt hördes ett dån under 1/2 minut.	IV	Huset darrade. Möbler skakades.	
---	IV	Föremål skakades, golf och väggar knakade.	
Ett dån hördes före skakningen.	IV	Sängen skakades, golf och väggar knakade.	
Började med ett buller.	IV	Möbler skakades något.	
Ett dån hördes före skakningen.	IV	Föremål skakades, golf och väggar knakade.	
Dån.	IV	Lätttrörliga föremål skakades.	
---	IV	Lösa föremål sattes i rörelse.	
Några sek. före och efter hördes ett dån.	IV	Lätttrörliga föremål dallrade.	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
231	Ärtemark. Ormansbyn. (Hemmansäg. S. Anderson)	1.30	En stöt.	—
232	Ödeborg. (Stationsinspektoren G. H. Rådström)	1.30	En vågformig stöt.	3—4 sek.
233	Ödsköld. (Handlanden E. Sandberg)	1.35	En stöt.	2 sek.
Göteborgs och Bohus län.				
234	Brastad. Tänum. (Hemmansägaren O. A. Josefsson)	2.30 ?	—	—
235	Dragsmark. (Folkskoll. J. S. Lidell)	—	Skakning.	—
236	Foss. Munkedal. (Disponenten A. Carlander)	1.35	En skakning.	—
237	Foss. Prästgården. (Kyrkoherden G. Cajander)	1.33	En långvarig stöt.	—
238	Hogdal. Dyne. (Bokhållaren H. A. Rogestad)	—	En vågformig stöt.	1½—2 sek.
239	Hogdal. Hjalmsberg. (Landtbrukaren O. Andersson)	1.30—1.40	En vågformig stöt.	—
240	Högås. Båröd. (Landtbrukaren G. Blomdahl)	C:a 2	—	—
241	Kungshamn. Grafvarne. (Folkskoll. J. A. Jacobsson)	—	Skakning.	—
242	Kville. Fjällbacka. (Folkskoll. C. R. Stubelius)	—	Skakning.	—
243	Kville. Hvalön. (Herr W. Henrikson)	—	Flera dallringar.	30 sek.
244	Ljung. (Folkskoll. C. Isackson)	—	—	—
245	Lommelanda. Röd. (Herr H. Johansson)	1.35	En stöt.	15 sek.
246	Lur. Skälleröd. (Handl. M. Johansson)	1.33—1.35	En stöt.	—
247	Lyse. St. Berg. (Folkskoll. N. Kumlin)	1.30	En stark darrning.	Några sek.
248	Mo. Grimmeland. (Folkskoll. R. Blomstrand)	1.30	En stöt.	—
249	Morlanda. (Folkskoll. C. Lundell)	—	—	—
250	Näsinge. Boräsgården. (Gränsridaren G. L. Johansson)	1.35	—	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkningar.
Dån.	—	—	
Åskliknande dån.	—	—	
Dån hördes före och efter under c:a 10 sek.	IV	Huset skakades. Väggarna knakade.	På ett ställe i närheten ringde slagfjäders å vägguret.
Ett buller som af en vagn.	—	—	
Dån.	IV	Glas och porslin dallrade.	
—	IV	Lättrörliga föremål skakades.	
Ett underjordiskt buller.	IV	Meddelaren väcktes af att fönsterrutorna häftigt dallrade.	
Omkring 10 sek. hördes ett dån.	IV	En knäppning i en vägg märktes. Murbruk eller sot föll ned ur skorstenen.	
Dån hördes före.	IV	Fönster, dörrar och möbler skakades.	Handl. Hansson i Nordby omtalade, att i tvenne gårdar, af hvilka den ena ligger högt uppe på ett berg, den andra vid foten af berget, men bägge helt nära hvarandra, hade i den första märkts två tätt på hvarandra följande stötar, i den andra blott en. I Hanssons gård, som ligger på en stor lerslätt, hade ingen märkt skalfvet. (Kand. R. Lidén.)
Ett buller, som varade några få sekunder.	—	—	
Dån.	—	—	
Buller.	III	Lättrörliga föremål skakades.	
Samtidigt hördes ett dån.	IV	Möbler och andra föremål skakades. Väggar knakade.	
Endast dån.	—	—	
Skalfvet började med dån, som fortsatte under och efter stöten.	III	—	
Ett åsklikt dån.	IV	Dörrar och fönster skakades.	
Ett i början starkt, sedan aftagande dån.	IV	Huset darrade. Glas kringade.	
—	III	Fönsterrutor dallrade.	
Endast ett dån.	—	—	
Blott ett starkt dån iaktogs.	—	—	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
251	<i>Skee</i> . Kroken. (Lärarynna Serrafra Svenson)	1.29	Flera vågformiga stötar.	18 sek.
252	<i>Stenkyrka</i> . Säby. (Sigrid Härsstedt)	—	En svag darrning.	—
253	<i>Strömstad</i> . (Konduktören J. F. Käck)	1.34	En stöt.	3—4 sek.
254	<i>Strömstad</i>	—	—	—
255	<i>Svarteberg</i> . Hällevadsholm. (Stationsmästaren P. J. Dahlin) .	1.33	En vågformig stöt.	30 sek.
256	<i>Tanum</i> . Gräbbestad. (Rektor A. Alström)	1.32—1.33	En kort, kraftig skakning.	—
257	<i>Tanum</i> . Järnvägsstationen. (Stationsförest. J. A. Flodin) . .	1.34	—	—
258	<i>Tanum</i> . Orrekläpp. (Stationsmästaren G. Eriksson)	—	En stark stöt.	Några sek.
259	<i>Tanum</i> . Hafstessund. (Poststationsförest. Alma Albrektsson)	—	En stöt.	Några sek.
260	<i>Tjärnö</i> . Nord-Koster. (Lotsen J. A. Nordström)	1.30	En vågformig stöt.	—
261	<i>Tjärnö</i> . Nedre Korsnäs. (Fiskaren K. Rundström)	1.30	En stöt.	10 sek.
262	<i>Tossene</i> . Hunnebostrand. (Poststationsförest. M. Olsson) . .	1.30	En skakning.	—
263	<i>Tossene</i> . (Herr A. L. Gilldén)	Ca 1.30	Åtminstone två.	Ett par sek.
264	<i>Tossene</i> . Haga. (T. f. Kronolänsmannen R. Örner)	—	Skakning, följd af svagare dallringar.	—
265	<i>Uddevalle</i>	1.34'30"	Tre till fyra kraftiga stötar, åtföljda af en dallring.	4—5 sek.
266	<i>Västerlanda</i> . Torskog. (Herr E. Larsson)	1.32	Lindrig skakning.	—
Jönköpings län.				
267	<i>Rogberga</i> . (Folkskoll. O. Gustafsson)	—	—	—
268	<i>Rogberga</i> . (Folkskoll. E. Larsson)	—	—	—

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Samtidigt och efteråt hördes ett dån.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Ett långdraget dån.	IV	Sängen skakades något.	
Före och efter stöten hördes ett dån.	IV	Lättrörliga föremål skakades. Hängande lampor rördes något.	
Före skakningen hördes ett dån.	IV	Lättrörliga föremål skakades och kullkastades.	
Ett dån hördes under 1 min.	IV	Föremål skakades, och lampor klingade.	
—	IV	Sängen skakades.	
Ett dån hördes under ett par sek.	IV	Föremål skakades.	
Ett dån, som varade ungefär en minut.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Dån.	IV	Möbler skakades.	
Ett dån hördes före och efter.	IV	Knakningar hördes i väggarna.	
Ett mullrande hördes före och efter.	III	Lättrörliga föremål skakades.	
Samtidigt och efter hördes ett dån.	III	Lättrörliga föremål skakades. Endast få personer iakttog skalfvet.	
Åsklikt dån.	III	På en del ställen skakades lättrörliga föremål.	
Skalfvet började med ett dån, som aftog i styrka, tills skakningen inträffade.	IV	Lättrörliga föremål rörde sig.	Omkring 3 minuter förut hördes ett dån, men någon skakning iaktogs då ej.
Samtidigt ett åsklikt dån.	IV	Föremål skakades. Golf och väggar knakade. Hängande lamporsvängde. Något före de tre stötarna hördes ett svagt dån.	
Något dån märktes ej.	IV	Föremål dallrade.	
Ett dån hördes.	—	—	
Ett dån iaktogs af ett par personer.	—	—	

N:o.	Plats och meddelare.	Tid.	Rörelse.	Varaktighet.
269	Ödestuga. (Folkskoll. K. J. Larsson)	—	—	—
270	Öggestorp. Sjöberg	12.15 och 1.15	4—6 vågformiga stötar.	—
Örebro län.				
271	Örebro. Södra jvst:n (Anna Béen)	C:a 1.40— 1.45	2 mindre, vågformiga stötar med några sekunders mellantid.	—
272	Karlskoga. Stenbacken. (Handl. K. H. Nyvelius)	1.10	En stöt.	—
273	Karlskoga. Linnebäck. (Landtbrukaren O. G. Bergius)	C:a 1.40	—	—
274	Vikers kapellförs. Dalkarlsbergs jvst:n. (Herr J. Bergfelt)	Vid 1-tiden	En vågformig stöt.	—
Kopparbergs län.				
275	Järna. Hulån. (Folkskoll. O. Thomsson)	C:a 1.30	—	—
276	Järna. Vansbro	—	Tvenne tydliga skakningar med en minuts mellantid.	—
277	Ludvika. Gonäs. (Stationsmästaren O. Granath)	1—2	En stöt. Sakta skakning.	15 sek.
278	Malung. (Poststationsförest. J. Lindberg)	—	—	—
Västernorrlands län.				
279	Högsjö. Ramvik. (Herr L. Lindeberg)	—	—	—
	Enligt Sundsvalls Tidning ¹¹ / ₁ och ¹⁹ / ₁ 1907 iaktogs jordskalf äfven i Njurunda vid ¹ / ₂ 2-tiden, och å Kubikenborg märktes vid 3-tiden skakningar samt dån.			

Angående tiden för skalfvets inträffande variera de kontrollerade tidsuppgifterna i Sverige mellan kl. 1.29' och 1.35'30" f. m.

Enligt meddelande af professor J. ÅKERBLOM (till fil. kand. N. ZENZÉN) registrerade seismografen i Uppsala ett lokalt ytterst svagt jordskalf, som började kl. 1.33'22". Det varade under 23 sek. och hade sitt maximum kl. 1.33'26". Denna tidsobservation torde vara den enda fullt pålitliga.

Ljud.	Styrka.	Verkningar.	Anmärkingar.
Några personer hörde ett dån.	—	—	
Doft mullrande.	III	Personer väcktes.	
Dån före, under och efter.	IV	Sängar kändes gunga. En dörr skakades.	
Ett dån hördes under c:a 2 min.	IV	Möbler och andra föremål skakades.	
Ett jämnt dån under 1/2 min.	—	—	
Dån som vid grufras efteråt.	III	Fönster klirrade på en del ställen.	
—	III	Fönsterventiler gingo upp.	
Dån samtidigt.	III	En sakta skakning af huset.	
Buller under 4—5 sek.	III	Husen skakades något.	
—	IV	Meddelaren vaknade vid att sängen skakades.	

Fil. kandidaterna N. ZENZÉN och R. LIDÉN, som af Sveriges Geologiska Undersökning utsändes för att närmare studera förhållandena vid jordskalfvet, nedlade ett omfattande arbete på det noggranna bestämmandet af tidpunkten för skalfvets inträffande på olika ställen. Det visade sig emellertid, att felkällorna voro så stora, att några slutsatser angående förloppet af skalfvet i detta hänseende ej kunde vinnas.

Af åtskilliga meddelanden framgår, att hufvudskalfvet föregåtts af svagare skalf eller åtminstone ljudfenomen. Utom de i tabellen öfver observationer anförda iakttagelserna

från *Töcksmarks s:n*, Ärtetjärn. Kl. 11.45, ett då.

» » Älfverud, omkring » 12 » »

» *Steneby s:n*, Långed, » » 11 » »

» *Öggestorps s:n*, Sjöberg » 12.15, ett skalf.

kunna ytterligare meddelas följande:

Skee s:n, Bohuslän. Omkring kl. 11 hörde en person »ett förfärligt rullande och då i själfva luften. Hon trodde först, att det var en orkan, men det var lugnt ute». (Meddelande af fru Hansson till R. Lidén.)

Strömstad. »Några personer tro sig hafva förnummit en lättare stöt före kl. 12 på natten» (Strömstads Tidnings red.).

Bäcke s:n, Bäckefors, Dalsland. Kl. 12 eller kanske närmare half 1 hördes ett tydligt, rätt starkt då. Meddelarens son gick ut för att se, om någon körde förbi så sent, eller om stark storm blåste, men kunde ej finna någon anledning till ljudet; lugnt väder rådde. (Meddelande af godsägaren Boman till R. Lidén.)

Samtliga tidsuppgifter afse natten mellan den 9 och 10 jan.

Från de flesta observationspunkter omnämnes blott en enda stöt eller skakning. Det föreligger dock enstaka uppgifter, att tvenne eller flera stötar med kortare mellanrum iakttagits.

Uppgifterna om den mellan stötarna förflutna tiden variera mellan några sek. och 3 min.

Den första stöten har enligt de allra flesta observationerna varit den starkaste. Endast från Älgå meddelas, att först en svag och sedan en starkare stöt iakttogos.

Det ljudfenomen, som åtföljde skalfvet, jämföres i allmänhet med dånet af åskan eller af ett järnvägståg eller af en tungt lastad vagn å frusen mark, men ganska ofta betecknas det också som en susning. Beträffande förloppet meddelas från de flesta ställen, att skalfvet inledts med ett svagt då, som tilltagit i styrka, tills själfva stöten inträffat, hvarefter dånet aftagit och dött bort. Det uppgifves dock äfven,

att skalfvet börjat med en stöt, som efterföljts af ett småningom aftagande dån. En del uppgifter, att ej något ljudfenomen iakttagits före stöten, torde dock bero därpå, att meddelaren vaknat först vid själfva skakningen.

Varaktigheten af skalfvet uppskattas af olika personer från några sekunder till en minut. (Enligt seismografen i Uppsala 23 sekunder).

Det åtföljande dånnet däremot har i allmänhet hörts under $\frac{1}{2}$ —1 minut. På enstaka ställen ännu längre.

I fråga om skalfvets riktning har N. ZENZÉN gjort en sammanställning af meddelandena, hvarvid det visat sig, att uppgifterna från samma trakt endast undantagsvis öfverensstämma. Från samma hus föreligga uppgifter om diametralt motsatta riktningar. Till en viss grad kan naturligtvis detta bero därpå, att de allra flesta observationer äro gjorda inom hus, där det, som bekant, är mycket svårt att angifva från hvilket håll ett buller kommer.

Till sin utbredning är detta skalf ett af de största, som inträffat sedan 1904. Inom svenskt område sträckte det sig öfver hela Värmland, Dalsland och Bohuslän, norra Västergötland, hvarjämte det iakttagits på spridda ställen i Småland, Närke, Västmanland och Dalarna.

Äfven i Medelpad och Ångermanland har man på ett par ställen i kusttrakterna observerat skalfvet.

I Norge omfattade det stora delar af Östlandet.¹

På den bifogade kartan (tafl. 1), där samtliga observationspunkter äro utsatta, har jag sökt att angifva den på hvarje plats iakttagna intensiteten enligt ROSSI-FORELS skala.² På kartan äro utsatta äfven de platser, hvarifrån meddelanden ingått, att skalfvet *ej* iakttagits. Dessa meddelanden hafva däremot ej införts i tabellen öfver observationer.

Naturligtvis möter det ofta mycket stor svårighet att

¹ C. F. KOLDERUP, Jordskjælv i Norge i 1907, Bergens Museums Aarvog 1908.

² E. SVEDMARK, Jordskalf i Sverige 1904—1906, S. G. U. Ser. C, N:o 211.

med ledning af de tillgängliga uppgifterna uppskatta intensiteten. Allra största delen af de inkomna meddelandena utgöres af besvarade frågeformulär, och man torde i allmänhet ej få anse, att ett enbart bejakande af en fråga har samma värde som en uppgift, där meddelaren själf beskriver de gjorda iakttagelserna.

Jag har därför ansett, att ett meddelande, som ej innehåller några andra upplysningar än ett bejakande af frågan: Skakades lättrorliga föremål?, ej berättigar till intensitetens uppskattande till IV. Ej heller att enbart bejakandet af frågan: Svängde hängande lampor? berättigar till intensitetens uppskattande ens till V. Detta senare af den anledning, att, såsom framgått af några tydliga fall, blott en observerad *skakning* af lampor eller svängning af glasprismor uppfattats som svängning af hängande lampor. Att ej enbart skakning af möbler får tydas som bevis för intensiteten V, är själfklart.

Den största intensiteten har skalfvet haft i västra Värmland och norra Dalsland. Säkra observationer, att denna nått graden V, finnas från flera ställen. I *Holmedal* uppstod t. o. m. en spricka i väggen af en smedja, hvilket tyder på en ännu högre intensitetsgrad, ehuru den naturligtvis ej kan anses vara bevis för graden VIII.

Medelst en gränslinje för intensiteten V har å kartan utmärkts det *pleistoseista* området, inom hvilket *epicentret* torde vara beläget. Skalfvet synes dock inom hela detta område hafva haft i stort sedt samma styrka.

I de periferiska delarna af utbredningsområdet har skalfvet iakttagits på enstaka ställen. Och det vill synas, som om det emellan dessa funnits s. k. *jordskalfsöar* eller *jordskalfsbryggor*, där skalfvet ej alls gifvit sig till känna.

Det i trakterna af Sundsvall och Härnösand samtidigt iakttagna skalfvet får betraktas som ett s. k. *simultanskalf* d. v. s. en sekundär, samtidig skakning utom det egentliga jordskalfsområdet, hvilken förorsakats däraf, att den från

epicentret utgående rörelsen gifvit anledning till utlösning af en förefintlig spänning.¹

På samma sätt torde ock det söder om Vättern inträffade skalfvet förklaras. Noggranna tidsuppgifter angående detsamma saknas emellertid.

I samband med jordskalfvet uppgifva sig flera personer hafva iakttagit »en kort, kraftig vindstöt», »stark storm», »kortvarig blåst» o. s. v. Utan att kunna förneka, att blåst verkligen förekommit, vill jag dock framhålla, att det ofta i omedelbart samband med själfva jordskalfven omtalas susande, stormliknande ljudfenomen, som åtminstone i en del fall säkert äro af seismiskt ursprung.

Under de närmast följande dagarna omtalas från flera ställen i Värmland och Dalsland svagare skalf, som kunna betraktas som efterskalf.

Den 11 januari. Fryksände s:n. F. d. bokhållaren G. Roibard meddelar, att han kl. 11.22 e. m. hörde ett hväsande ljud och kände huset höjas och sänkas. En skarp smäll iakttogs.

Järnskogs s:n. Strömsmark. Kl. 8.15 (e. m.?) observerades tvenne kortvariga dån tätt efter hvarandra. (Hemmansägaren Daniel Nilson.)

Änimskogs s:n. »Den 11 jan. vid midnatt» märktes i Bollsbyn ett dån åtföljdt af en skakning. Det iakttogs äfven i Skälleby.

Den 14 januari. Dals Eds s:n. Stationsinspektoren N. Larsen iakttog kl. 11.15 e. m. ett susande ljud, ganska hårdt som af en aflägsen åskskräll. Det varade cirka en minut och förmodades härröra från ett jordskalf.

Änimskogs s:n. Af ett jordskalf väcktes kl. 4.32 f. m. meddelaren och äfven andra personer i orten. (Folkskol-läraren M. Wessel.)

Omkring den 15 januari. Snöstorps s:n. Skedala hed (Halland). En dag i midten af januari månad kl. 6 f. m. märktes tvenne stötar omedelbart efter hvarandra.

¹ AUG. SIEBERG, Handbuch der Erdbebenkunde, sid. 78—79. Braunschweig 1904.

Den 17 januari. Eds s:n. Slottsbrons bruk. Omkring kl. $\frac{1}{2}$ 2 förmärktes ett starkt dån samt dallring i hela huset. Dånnet varade cirka $\frac{1}{2}$ min. (Verkmästaren G. Karlsson.)

Den 20 januari vid $\frac{1}{2}$ 5-tiden på morgonen observerades ett jordskalf i Dalsland och angränsande landskap. Till sin intensitet synes det varit ganska svagt, men det iaktogs öfver ett vidsträckt område.

Från *Sunnuds Ryrs*, *Erikstads* och *Holms s:nr* i Dalsland samt från *Mo s:n* i Bohuslän finnas uppgifter, att man märkt ett dån jämte en svag skakning.

Från *Silleruds s:n* i Värmland, *Steneby*, *Töftedals* och *Ödeborgs s:nr* i Dalsland samt *Nafverstads* i Bohuslän meddelas, att ett dån förmärktes.

Vid Mons järnvägsstation i *Töftedals s:n* lär en person hafva iakttagit ett liknande dån äfven vid 1-tiden på natten.

Den 27 januari vid 6-tiden på morgonen inträffade ett jordskalf, som enligt KOLDERUP¹ i Norge iaktogs från Narvik i norr till Röros och Öxendalen (Nordmøre) i söder. De kontrollerade tidsuppgifterna variera från kl. 5.55 till 6.04 f. m. Jordskalfvet har i Norge på några ställen nått styrkegraden VI.

KOLDERUP uppdrager på sin karta ostgränsen för skalfvets utbredningsområde så, att den öfverallt faller inom Norge. Emellertid föreligga åtskilliga meddelanden från Jämtland, att skalfvet observerats där.

Bland dessa kunna anföras följande:

Åre s:n. Enafors järnvägsstation. Stationsföreståndaren B. Carlson meddelar, att han kl. 6 på morgonen kände en mycket häftig stöt. Huset skakades, och under skakningen kändes det, som om det lutat. En flicka, som kom bärande en kaffebricka, tog snedsteg och måste sätta ifrån sig brickan.

I Vallans by iakttogos knakningar i golf och väggar. En dörr sprang upp. Ett buller som af annalkande stark storm hördes samtidigt. (Handlanden L. Olsson.)

I Tångböle förorsakade skalfvet en obetydlig knakning i golf och väggar.

¹ Anf. afh. s. 51.

Vid Gefsjön märktes ett doft buller, som varade omkring en minut. Lättrörliga föremål skakades, och knakningar i golf och väggar hördes. (Banvakten H. Martinsson.)

Hamre by. Fönsterrutor klirrade och möbler skakades. På ett ställe sprungo dörrar upp. (Folkskolläraren P. J. Lundqvist.)

Vid Åre station förmärktes en stöt, som varade några sekunder. Golf och väggar knakade.

Vid *Storlien, Järpen, Gällö* och *Brunflo* järnvägsstationer har enligt ingångna meddelanden något skalf ej blifvit iakttaget.

Samtliga dessa observationspunkter ligga utmed järnvägs-linjen, och från öfriga delar af Jämtland saknas upplysningar. Det är emellertid tydligt, att ostgränsen för skalfvet den 27 jan. bör förläggas till trakten af Åresjön.

Intensiteten har inom svenskt område på flera ställen uppgått till IV. Starkast har den varit vid Enafors, där den torde hafva något öfverskridit denna styrkegrad. Det vill synas som om skalfvet i allmänhet försvagats mot öster.

Den 29 januari inträffade ett jordskalf i östra Småland och södra Halland.

Å Skedala hed, *Snöstorps s:n*, iakttoogs ett dån, »som om det körts med en tung vagn å frusen mark». I *Femsjö* och *Lidhults s:nr* uppges skalfvet hafva observerats.

Den 31 januari mellan kl. 4 och 5 på morgonen iakttoogs ett jordskalf i Ryd i *Hanneda s:n*, Kronobergs län. (Nya Växjö-Bladet.)

Af en notis i »Smålandsposten» synes framgå, att skalfvet eller åtminstone det åtföljande dånnet iakttagits äfven i *Värnamo*.

I samband med ett meddelande om jordskalfvet den 5 april 1907 omtalar tandläkaren V. Renström, att han i Herrljunga förut iakttagit ett par mindre jordskalf.

»Det ena af dem för ett par månader sedan vid 8-tiden en söndagsmorgon, det andra för ungefär ett år sedan lika ledes på morgonen men tidigare. Ett af dessa små skalf såg jag dagen efter omnämndt i tidningarna såsom varande iakttaget i Strömstad.»

Den 6 febr. vid 6-tiden på e. m. inträffade ett jordskalf i Falköping och trakten söder därom. Det åtföljdes af ett åskligt dån. I Falköping var stöten ej synnerligen kraftig, men i trakterna söder om staden uppgifves den varit vida kraftigare än skalfvet 1904. (Svenska Dagbladet.)

Vid Odensbergs järnvägsstation förnams skalfvet såsom ett åsklikt dån.

Den 23 febr. omkring kl. 5.45 f. m. inträffade ett jordskalf i Sundsvallstrakten. Å Heffners var det enligt uppgift så kraftigt, att möbler skakades. I Sundsvall förnamns ett starkt buller, som varade bortåt en minut. (Svenska Dagbladet ^{25/2} 1907.)

Natten mellan den 2 och 3 mars märktes ett jordskalf inom *S. Unnaryds s:n* i västra Småland. Mellan kl. 11 och 12 hördes ett starkt dån och kl. 3 ett liknande. Varaktigheten var båda gångerna 12—15 sek. (Smålands Allehanda.)

Den 22 mars inträffade ett jordskalf i *Torbjörntorps* och *Friggeråkers s:nr* NO om Falköping. Tvenne stötar observerades, den första några minuter efter kl. 10 e. m., den andra, som var starkast, kl. 10.30 e. m. Skalfvet var af betydligt kraftigare art än det, som inträffade den 5 april. Personer väcktes ur sin sömn, och fönsterrutor dallrade. (Folkskolläraren S. B. Källén.)

Jordskalfvet i Västergötland och angränsande landskap den 5 april 1907.

Den 5 april några minuter före kl. 2.30 f. m. inträffade ett jordskalf, som hufvudsakligen berörde norra Västergötland, men sträckte sina verkningar äfven till de angränsande landskapen.

Om detta skalf hafva inkommit omkring 230 meddelanden, hvaraf följande sammanfattning må meddelas.

Å bifogade tafl. 2 äro samtliga observationspunkter utsatta med angifvande af den iakttagna intensiteten.

Västergötland.

Vänersborg. Skalfvet började med ett buller, som först hördes helt svagt men tilltog i styrka, tills det åter blef svagare och upphörde. En stöt iaktogs, Lampkupor och glasföremål klirrade, och möbler skakades. (Stud. K. Hanner.)

Enligt en annan uppgift åter iakttogos fyra korta stötar och sedan två långvarigare.

I *Trollhättan* uppgifvas möbler hafva darrat.

I *Västra Tunhems s:n* skakades möbler, och »på ett ställe ramlade ett lampglas ned från en lampa af skakningen». (Folkskolläraren S. Åström.) Enligt meddelande från folkskollärarinnan Fredrique Olson kändes skalfvet synnerligen starkt i dalen mellan Halle- och Hunneberg. Fönsterrutor dallrade. Lampor och andra mindre föremål voro nära att falla omkull. Hängande lampor svängde. I hus, som voro byggda på bergkullar, var skakningen större än i dem på jordgrund.

I *Fuxerna s:n* kändes en skakning, som kom fönsterrutor att dallra.

I *Nödinge s:n* hördes ett dân, men någon skakning förmärktes ej.

I *Flo s:n* märktes ett starkt dân och en lindrig skakning. Många sofvande väcktes. Glasrutor, som sutto löst, dallrade, lampor klirrade. (Kyrkoherden G. Thorstensson.)

Tuns s:n. Skalfvet började med en rätt stark skakning, som åtföljdes af ett långdraget dân. Lättrörliga föremål och möbler skakades. (Folkskolläraren K. Alström.)

Friels s:n. På Frielsberg märktes af några personer, som voro ute, tvenne tätt på hvarandra följande stötar. Möbler och andra föremål skakades. (Herr R. Kjellberg.)

I *Tengene s:n* iakttog blott ett fåtal personer en ringa skakning. Den enda verkan af skalfvet, som omtalas härifrån och från socknarna söder ut, är att fönsterrutor dallrat på några ställen.

Sparlösa s:n. Skalfvet började med en kraftig stöt; omedelbart därpå följde ett starkt, långdraget dân.

I *Levene s:n* inleddes skalfvet också med en stöt. Möbler skakades. 10 minuter senare iaktogs ännu en stöt. (Möjligen blott dån.) (Fjärdingsmannen J. Axelsson.)

Ryda s:n. Läraren J. V. Lönnngren meddelar, att dånets hördes först som en aflägsen åska. Styrkan tilltog mer och mer. Därunder kändes en svagare darrning. Lättrörliga föremål och möbler skakades. Efteråt märktes stark blåst.

I *Vara s:n* iaktogs ett dån, först kraftigt tilltagande i styrka, sedan långsamt aftagande. Skakningen var så stark, att prismorna på ett par ljusmanschetter häftigt slogo mot stakarna. Möbler skakades. (Herr C. D. Fraser.)

Longs s:n. Enligt folkskolläraren G. Fogelkvist började skalfvet med ett dån, som fortsatte äfven efteråt. Lättrörliga föremål och möbler skakades något.

Elings s:n. Bol. En långvarig stöt, åtföljd af ett åsklikt mullrande, iaktogs. Föremål skakades, och knakningar hördes i väggarna. (Godsägaren A. G. Adelsköld.)

Södra Lundby s:n. Landtbrukaren J. H. Anderson meddelar, att skalfvet började med ett dån, som tilltog i styrka och sedan försvagades. Lättrörliga föremål skakades. Liknande verkningar observerades på flera ställen i trakten.

Larfs s:n. Tvenne stötar med cirka 10 minuters mellanrum iaktogs. (Folkskolläraren J. A. Lidén.)

Algutstorps s:n. Å Olofstorp märktes ett buller, som tycktes komma allt närmare, ända tills tre tydliga skakningar af huset förnummos. Möbler i öfre våningen kändes darra. Efter skakningarna bortdog dånets så småningom. (Godsägaren A. Rutensköld.)

Från *Kullings Sköfde* och *Fullestads s:nr* omtalas, att fönsterrutor dallrat på ett par ställen.

De flesta meddelanden, som inkommit från *Kållands härad*, omnämna, att skakning af möbler och lättrörliga föremål observerats. I *Mellby s:n* å Arvidstorp började skalfvet med en skarp knall som af ett åskslag eller kanonskott. Sedan hördes ett starkt dån, som så småningom bortdog.

Det varade öfver en minut. Lättrörliga föremål skakades. (Godsägaren C. Otterström).

I *Otterstads* folkskola å *Källandsö* märktes blott ett dån.

Lidköping. Doktor K. Schröder omtalar, att skalfvet började med en hård detonation, hvarpå följde en stöt med vibrationer i vertikal riktning. Möbler skakades. Glasen hopade på nattduksbordet, små gipssmutor föllo från taket. Det åtföljande dånnet hördes nästan ett par minuter. Ett starkt tjutande, liksom af hastiga vindstötar, hördes upprepade gånger, men gaslyktornas lågor flämtade ej.

Till Meteorologiska Centralanstalten inkom från *Lidköping* följande telegram: »Skarpt jordskalf 3.22 morse.¹ En kvart efter lindrig stöt.»

Säfsjö s:n. Skalfvet började med en kraftig stöt, som åtföljdes af ett långdraget dån. Föremål skakades, och somligstädes hördes knakningar i golf och väggar. Samma verkningar omtalas från *Lindärfsva* s:n.

Norra Härene s:n. Först hördes ett dån, som tycktes komma allt närmare. En stöt kändes. Lättrörliga föremål skakades. Dånnet fortfor äfven efter stöten och varade ungefär en minut. När det aftog, liknade det suset eller dånnet af en skarp regnskur. (Folkskolläraren A. Nyqvist).

Källby s:n. Skalfvet började med ett dån, som af ett aflägsset skott, följdt af ett långdraget mullrande. Fönsterrutor klirrade, och husen skakades. På himlen syntes ett egendomligt, djuprödt töckenskimmer. Underliga tjutanden, liksom af häftiga stormbyar, fortsatte till inemot 3-tiden. Det rådde fullkomlig vindstilla. (Folkskolläraren A. G. Apelqvist).

I *Hasslösa* s:n iaktogs, att möbler skakades och fönsterrutor dallrade.

I *Husaby* s:n märktes starka knakningar i väggarna.

Fyrunga s:n. Å *Bjärtorp* observerades tvenne stötter: en kl. 2.15 och sedan längre fram på morgonen ännu en. Möbler skakades. Kreaturen i ladugården reste sig upp och bölade. (Fru H. Littorin).

¹ Antagligen felskrifning för 2.22.

Marums s:n. Simmatorp. En stöt märktes. Huset darrade, så att glas och lampkupor klingade. (Landtbrukaren A. Millqvist).

Skara. Skalfvet började med ett starkt dân, hvarpå följde en häftig skakning. En stängd dörr sprang upp. Efter skalfvet hördes en stund ett susande ljud, liksom vid stark blåst. (Fru E. Collvin).

Flera meddelare i Skara uppgifva, att de iakttagit blott ett dân.

Skånings Åsaka s:n. Först hördes ett dân; ungefär 15 min. senare märktes en stöt och omedelbart därpå ett långvarigt dân. (Folkskolläraren T. E. Sandell).

I *Vilske-Klefva s:n* iakttogos flera hastigt efter hvarandra följande stötar. Samtidigt hördes ett åskligt dân. Möbler och andra föremål skakades.

Grolanda s:n. Å Johannelund märkte löjtnant H. Fock en svag stöt, åtföljd af ett dân.

I *Hofs s:n* å Ollestad och i *Odds s:n* å St. Mollungen hördes ett starkt dân.

Medelplana s:n. Å Råbäck började skalfvet med ett starkt dân, hvarefter följde en skakning, som varade cirka 3 min. Möbler och fönsterrutor skakades. Hängande lampor svängde. (Herr J. F. Ericson.)

Forshems s:n. Kvarntorp. Landtbrukaren J. Andersson meddelar, att han natten mellan den 4 och 5 april hörde en långdragen susning, därpå ett kort dunder, åtföljdt af ett långsamt buller. I en flygelbyggnad, som ligger på fast berg, klirrade fönsterrutorna och möbler skakades.

Meddelaren tillägger, att under de 33 år, han bebott Kvarntorp, han ej iakttagit något mer jordskalf än det ofvannämnda och det 1904.

I *Vättilösa s:n* kändes en ihållande skakning. Fönsterrutor dallrade, dörrar och möbler skakades. Klockor med spiral fjäder ringde. Skalfvet kändes starkast i mossmarker. Efteråt följde stark blåst. (Folkskolläraren A. G. Wahlin.)

Skarke s:n. Järnvägsstationen. Först hördes ett åsklikt

dån, som tycktes komma allt närmare. Möbler och andra föremål skakades och glas klirrade. Efter skalfvet kom en »riktig orkan». (Stationsinspektoren O. Rosander.)

Norra Vings s:n. I prästgården märktes en stöt, som kom möbler att skaka.

Broddetorps s:n. I Åbacken började skalfvet med ett starkt dån, hvarpå följde en skakning. Golf och väggar knakade. Efter en stund hördes ånyo ett dån liksom af åska. (Herr P. A. Andersson.)

Högstena s:n. Folkskolläraren A. Lindqvist uppgifver, att skalfvet observerades i de flesta gårdar inom socknen. På ett ställe iakttog, att en dörr skakade.

Suntaks s:n. Å Marieberg märktes ett ihållande dån, som varade ungefär en minut. Någon skakning iakttog ej. (Inspektoren A. Larsson.)

I *Hångsdala* förnams »ett underligt, skarpt hvinande eller susande ljud, som om en väldig skara fåglar farit fram genom luften». Någon skakning kändes ej. (Kyrkoherden S. J. Selander.)

I *Edhems s:n* märktes i en banvaksstuga ett starkt dån och en skakning af huset.

Varola s:n. Å Logården förnams först ett svagt dån, därefter ett starkare med lindriga skakningar.¹ (Herr G. Larsson.)

Lerdala. Folkskolläraren P. J. Löfvander skrifver: »Folket väcktes vid ett starkt dån. Möbler skakade, och glas, som stodo intill hvarandra, klirrade. Så snart dånets slutat, började ett nytt likadant. Flera personer uppgäfvo sig hafva iakttagit ett rödt sken på himlen. Möjligen månsken, ty månen gick upp just då.»

I *Bergs s:n* iakttogos tvenne stötar,¹ som följde tätt efter hvarandra. Möbler och andra föremål skakades. Hängande lampor svängde. Å ett ställe nedrasade delar af en stenmur.

¹ I meddelandet står »natten mellan den 5 och 6 april», men detta är tydligtvis felskrifning.

På tvenne ställen stannade vägguren. (Folkskolläraren C. H. Löfvander.)

I *Flistad* märktes ett starkt dån och en dallring i jordytan. Dörrar skakades. Efter skalfvet började det susa och blåsa en stund, men blef snart stilla och lugnt igen. (Kyrkoherden A. Blomgren.)

Björstätter. Kontraktsposten A. Rudberg meddelar, att tvenne stötar iakttogos, den första ganska hård, den senare mattare. Tiden, som förflöt emellan de båda stötarna, uppgick ej till en minut. Möbler skakades, och på ett ställe hördes knakningar i golf och väggar.

Hassle. Lättrörliga föremål såsom fönster och speglar skakades.

Från *Hofva s:n* meddelas, att blott dån iakttagits.

Dalsland.

Frändefors s:n. Meddelaren väcktes af ett buller, som liknade det aftagande dånnet af en starkare åskknall. Möbler och andra föremål skakades. Knakningar hördes i väggarna. (Folkskolläraren P. Nolin.)

I *Änimskogs s:n* märktes en svag skakning, i *Holms, Ödskölds, Håbols* och *Nössemarks s:nr* blott dån.

Från *Högsäter* meddelas, att skalfvet iakttagits.

Bohuslän.

Forshälla s:n. I Solberg märktes en obetydlig skakning, och i Uttersåker (*Hjärtums s:n*) iakttogos, att taflor rörde sig något.

Från *Lysekil* samt *Torsby, Ödsmåls, Brastads, Tanums* och *Skee s:nr* meddelas, att blott dån iakttagits.

Värmland.

Silbodals s:n. I Slemtegen märktes ett dån samt en lindrig skakning.

Från *Eskilsäters*, *Grums* och *Visnums s:nr* hafva lämnats meddelanden om dân.

Närke.

Tångeråsa s:n. Linnebergs gård. Ett dân, liksom af en tungt lastad vagn, hördes på något afstånd.

Östergötland.

Hällestad. Folkskolläraren A. Olsson meddelar, att han mellan kl. 3 och 4 på morgonen den 5 april väcktes af ett doft dân.

Tiden uppgifves visserligen vara en timme senare än hufvudskalfvet, men i betraktande af den osäkerhet, som i allmänhet vidlåder okontrollerade tidsuppgifter, torde ej denna omständighet berättiga till antagandet af ett särskildt skalf.

Småland.

Ölmestad. Meddelaren väcktes natten emellan den 4 och 5 april af ett åskliknande dân, som varade omkring en minut. Äfven på ett annat ställe i närheten hade dânet iakttagits. (Herr E. Rydh.)

Slutligen föreligga ock ett par uppgifter om jordskalf samma natt på mera aflägsset liggande platser.

I *Stockholm* märkte stud. P. E. Bruswitz natten till den 5 april någon gång emellan kl. 2 och 4 f. m. en enstaka men relativt kraftig jordstöt.

I *Krylbo* iakttog herr A. Kronborg samma natt ett starkt jordskalf.

Ungefär en tredjedel af alla tidsuppgifter angifva, att skalfvet inträffat kl. $\frac{1}{2}$ 3 eller mera allmänt vid $\frac{1}{2}$ 3-tiden. De mera noggranna uppgifterna variera mellan kl. 2.23 och 2.28 f. m. Äfven de tidsobservationer, som göra anspråk på större tillförlitlighet, visa så stora differenser, att man ej kan be-

stämman tiden närmare än *några minuter före kl. 1/2 3 på morgonen*. Ej heller kan det afgöras, huruvida någon tidskillnad förefunnits emellan skalfvets inträffande å olika ställen.

Af flera uppgifter framgår, att på åtskilliga ställen tvenne skalf iakttagits med en mellantid af 10—15 min. För öfversiktens skull anföras de här i ett sammanhang.

Skånings Åsaka. Skalfvet inträffade kl. 2.30. Ett dån hördes 15 min. före.

Broddetorp. En stund efter skalfvet hördes ett åsklikt dån.

Larf. Tvenne stötar med 10 minuters mellanrum iakttogs.

En af dem inträffade kl. 2.30.

Fyrunga. Ett skalf iakttogs kl. 2.15 och sedan längre fram på morgonen ännu ett.

Levene. Omkring 10 minuter efter hufvudskalfvet märktes ett svagare skalf. Ett af skalfven (troligtvis hufvudskalfvet) inträffade kl. 2.25.

Lidköping. Ett skalf inträffade kl. 3.22.¹ En kvart senare kändes en lindrig stöt.

Det råder tydligtvis en viss osäkerhet angående tiden för dessa båda stötars inträffande. Enligt en eller ett par uppgifter har hufvudskalfvet föregåtts af ett svagare skalf, enligt andra åter har det följts af ett dylikt. Den möjligheten finns ju, att svagare skalf inträffat både före och efter hufvudskalfvet, men detta är dock mindre troligt. Det enda meddelande, som uttryckligen uppgifver, att hufvudskalfvet föregåtts af ett skalf, är det från Skånings Åsaka. Det är emellertid att märka, att meddelaren själf ej iakttagit något.

Hvad som kan sägas om förloppet blir således: Åtminstone tvenne skalf inträffade med 10—15 minuters mellantid, hufvudskalfvet några minuter före kl. 1/2 3.

Beträffande själfva hufvudskalfvet omtala de flesta meddelare, att blott en enda stöt iakttagits. Några uppgifva dock, att två eller flera stötar förnummits omedelbart efter hvarandra.

¹ Bör säkerligen vara 2.22, enär alla öfriga meddelare från Lidköping uppgifva tiden till några minuter före kl. 1/2 3.

Skalfvet åtföljdes enligt samstämmiga uppgifter af ett starkt dån. Men under det att en del meddelare påstå, att skalfvet föregicks af ett dån, som tilltog i styrka, tills själfva stöten inträffade, uppgifva andra, att skalfvet började med en stöt, knall eller detonation, som så småningom aftog.

Beträffande skalfvets varaktighet torde själfva stöten hafva varat blott några få sekunder, under det att det åtföljande dånets flerstädes hörts under 1—2 min.

Ljusfenomen i samband med skalfvet omtalas från flera ställen. Vanligen är det ett »rödt sken å himlen», som observerats, men det uppgifves äfven, att »blixliknande sken» iakttagits. Såsom folkskolläraren P. J. Löfvander i sitt meddelande påpekar (se ofvan under *Lerdala*), gick månen upp just vid den tiden, och denna omständighet torde vara tillräcklig att förklara uppgifterna om de röda skenen.

Hvad skalfvets utbredning vidkommer framgår af kartan (tafl. 1), att blott inom nordvästra delen af Västergötland emellan Falbygden och Vänern och i sydligaste Dalsland skalfvet haft någon större intensitet. Inom detta område har intensiteten i allmänhet nått graderna IV och IV—V. Från några ställen uppgifves dock, att verkningar iakttagits, som tyda på en ännu högre intensitet. Så från *Bergs, Medelplana* (Råbäck) och *Västra Tunhems s:nr* i dalgången mellan Halle- och Hunneberg.

Utanför detta nyssnämnda område har skalfvet iakttagits blott sporadiskt och vanligen endast såsom ytterst svaga skakningar eller blott dån.

Den 9 april omkring kl. 9.30 e. m. trodde sig åtskilliga personer å St. Djupås, *Essunga s:n*, Skaraborgs län, hafva iakttagit ett jordskalf. (Herr F. L. Björnberg.)

Den 27 maj inträffade ett jordskalf i Västerbotten. Bland därom inkomna meddelanden må följande anföras:

I *Umeå* iakttog skakning af möbler.

Umeå landsförsamling. I Brännland började skalfvet med ett starkt dån. Husen skakades, fönsterrutor dallrade, golfven darrade.

Å *Vännäs* järnvägsstation förnams ett starkt dån och en stöt, som varade cirka 10 sekunder.

Nordmalings s:n. I Hörnsjö kändes en stark gungning. Möbler skakades.

Bjurholm. Läraren W. Bäckström meddelar, att där märktes en hel följd af stötar tätt efter hvarandra samt ett doft dån. Smärre föremål rördes, och hängande lampor svängde.

I *Degerfors* kändes en kraftig skakning af husen. En taklampa skakades, så att glasprismorna slogo mot hvarandra. (Öfverstelöjtn. A. H. Byström.)

I *Hällnäs* skakades husen. Enhylla föll ned.

Vid *Ekträsk*s järnvägsstation förnams en stöt, som varade 15—20 sekunder. Fönster och dörrar skakades. Träden liksom svajade, ehuru vindstilla var rådande. (T. f. stationsförest. A. Karlberg.)

Säfvares s:n. Botsmarks by. Handlanden E. Lundgren omtalar, att tvenne stötar kändes tätt efter hvarandra, den första varade cirka en, den andra cirka två sekunder. Husen skakades. Smärre föremål rördes. Hängande lampor svängde.

I *Nysätra* (Nybyn) och *Löfångers s:nr* skakades möbler.

*Burträsk*s s:n. I Ljusvattnet kändes en kraftig stöt. Möbler och andra föremål skakades. Hängande lampor svängde.

Byske. Fönsterrutor dallrade, och på ett ställe råkade en lampa i svängning.

Skellefteå s:n. I södra Grundfors by observerades tre starka stötar tätt efter hvarandra. Smärre föremål flyttades, och hängande lampor svängde. (Hemmansägaren T. Lundgren.)

I *Norsjö* by knakade väggar, och golfven darrade.

Å *Bastuträsk*s järnvägsstation förnams blott en lindrig skakning.

I *Trehörningsjö* (Ångermanland) dallrade fönsterrutor och skakades flerstädes husen. (Örnsköldsviksposten.)

I *Lycksele* och *Örträsk* (Lappland) observerades skalfvet. (Tidningen Västerbotten.)

Enligt de tillförlitligaste tidsobservationerna inträffade skalfvet emellan kl. 11.32 och 11.33 f. m.

På de flesta ställen har det börjat med ett dån. Därefter har en stöt eller skakning följt. Från ett par ställen, där skalfvet för öfrigt haft hög intensitet, uppgifves, att man iakttagit flera stötar.

Sin största intensitet har skalfvet haft i inre delarna af Västerbotten, där styrkegraden V på åtskilliga ställen iakttagits. Några observationer tala t. o. m. för ännu högre intensitet.

I kusttrakterna synes skalfvet varit svagare.

Huru vidsträckt utbredningen varit, kan ej bestämdt angifvas, då tillräckligt många meddelanden icke inkommit. Hufvudsakligen synes det dock hafva omfattat Västerbotten och angränsande delar af Ångermanland och Lappland. Lokaltidningarna i Piteå och Örnsköldsvik omtala ej något jordskalf på dessa ställen.

Inåt landet har det observerats i Lycksele.

Den 11 september kl. 10.45 f. m. märktes i *Mo s:n* i Bohuslän ett jordskalf, som var så starkt, att på en del ställen inom socknen lösare föremål i rummen kommo i dallring. (Herr H. Lind.)

I september iaktogs ett lindrigt jordskalf i Asketveten, *Ödskölds s:n*, Dalsland. Det inträffade vid 10-tiden på förmiddagen. (Folkskolläraren W. Wirén.)

Möjligen afse dessa båda meddelanden samma skalf.

Den 28 december iaktogs ett jordskalf i Vittangi, Merasjärvi och Masugnsby byar i *Jukkasjärvi s:n* i Lappland.

Under ett mycket häftigt snöväder hördes plötsligt ett ganska starkt dån, och samtidigt kändes marken darra, så att kärl, som stodo på borden, skakades eller rördes. Starkast kändes skalfvet i Merasjärvi by. (Norrbottens-Kuriren 10/1 1908.) I Vittangi blef befolkningen häftigt upprörd och skyndade ut ur husen. (Söderhamns Tidning 8/1 1908.)

1908.

Den 4 jan. vid 8-tiden på förmiddagen inträffade i nordvästra delen af Västergötland ett svagt jordskalf. Meddelanden om detsamma hafva inkommit från *Sparlösa s:n*, där fönsterrutor uppgifvas hafva klirrat, samt från *Ryda, Bärebergs* och *Lagmansereds s:nr*.

Enligt en uppgift från *Starrkärrs s:n* i Västergötland iaktogs där ett jordskalf natten emellan den 7 och 8 jan. Åtskilliga omständigheter tala dock för, att meddelandet afser skalfvet natten 8—9 jan.

Jordskalfvet i Bohuslän och angränsande trakter den 8 januari.

Den 8 jan. vid $\frac{1}{2}$ 11-tiden på kvällen inträffade ett jordskalf i Bohuslän och angränsande trakter.

Nära 200 meddelanden härom hafva insändts. Följande sammandrag må meddelas.

Göteborgs och Bohus län.

Den sydligaste plats, hvarifrån skalfvet inberättats, är Donsö invid *Styrsö*. Här iaktogs först en stöt vid 9-tiden på kvällen och senare en vid 12-tiden. Koppar och andra kärl skramlade. Äfven andra lättrorliga föremål skakades. Hängande lampor svängde. Någon skakning af möbler märktes ej. Ej heller iaktogs skalfvet allmänt. Samtidigt hördes ett dån, som varade omkring en minut. (Folkskolläraren I. Tallberg.)

Askims s:n. I norra folkskolan iakttogos flera stötar, som följde omedelbart efter hvarandra. Efteråt hördes ett buller under c:a 1 1/2 min. Möbler och lätttrörliga föremål skakades. (Folkskolläraren G. Cedergren.)

Å *Öckerön* hördes ett starkt dån, kommande från norr; föremål i husen försattes i dallring. Några personer påstå, att skalfvet var starkare än det, som inträffade i okt. 1904. (Folkskolläraren A. Swensson.)

I *Torslunda* däremot förmärktes ej något skalf. Liknande uppgifter finnas från *Västra Frölunda* (Långedrag), *Backa* och *Kareby s:nr.*

På Hisingen hafva på ett par ställen svagare stötar observerats.

I *Marstrand* märktes tvenne skakningar, en kl. 11.45 e. m. och sedan en kl. 3.45 f. m. Lätttrörliga föremål skakades och äfven möbler, ehuru helt obetydligt. Skalfvet iaktogs allmänt af befolkningen. (Läraren G. O. Gabrielsson.)

I *Rönnäng* å Tjörn märktes skalfvet af alla som voro vakna. Sofvande väcktes flerstädes. Möbler och andra föremål skakades lindrigt. Samtidigt hördes under 20—30 sek. ett åsklikt buller. (Folkskolläraren A. J. Kristenson.)

På andra ställen å Tjörn, där skalfvet iakttagits, synes det hafva haft en något svagare karaktär.

Från Orust däremot finnas flera meddelanden, som tyda på en hög intensitetsgrad.

Morlanda s:n. Godsägaren A. Bildt, Torebo, meddelar: »Skalfvet började med en stöt, som var mycket hård. Man trodde, att berget under byggningen brustit. Dånnet och bullret efter stöten var mycket intensivt och betydligt starkare än vid jordskalfvet 1904. Skalfvet märktes allmänt af befolkningen och förorsakade allmän oro och förskräckelse. På säteriet Morlanda intill Torebo hördes det som om bjälklaget till öfvervåningen brustit, dörrar och fönster dallrade.»

I V. Slätthult inleddes skalfvet med en kraftig stöt, som åtföljdes af ett åsklikt dån. Efteråt märktes några smärre skakningar. Första stöten varade omkring 3 sek. Golf och

väggar knakade. Skalfvet märktes allmänt. (Folkskolläraren K. A. Bratt.)

Stala s:n. I Svanvik iakttogos 4—6 stötar omedelbart efter hvarandra. Varade tillsammans några få sekunder. Sofvande personer väcktes, möbler skakades, knakningar hördes i golf och väggar. (Landtbrukaren T. Pettersson.)

Från flera andra ställen på ön omtalas liknande verkningar.

På *Gullholmen* började skalfvet med ett långdraget, jämnt, starkt dån, som följdes af en tämligen stark stöt. Skalfvet märktes allmänt, men några särskilda verkningar omtalas ej. (Folkskolläraren N. J. Olander.)

Från *Käringön* meddelar folkskolläraren G. A. Olsson, att några personer påstå sig hafva märkt en mycket svag stöt. Ett dån liksom af en medelstark åskknall hördes under $\frac{1}{2}$ min. och iaktogs allmänt.

Inom Inlands härader var skalfvet starkast i norra delen.

I *Forshälla* började skalfvet med ett åskliknande dån, hvilket med tilltagande styrka närmade sig och därefter aftog i mån som det aflägsnade sig. Fönstren skallrade ganska hårdt. Vid 2-tiden på natten påstå sig en del personer hafva förnummit en svagare stöt. (Folkskolläraren K. T. Brodén.)

I *Grinneröds, Hjärtums, Ödsmåls* och *Norums s:nr* iaktogs åtminstone på en del ställen, att föremål skakades.

I Lane härad observerades flerstädes, att möbler och andra föremål skakades.

Herrestads s:n. Skalfvet inleddes med ett starkt dån. En kraftig stöt kändes. Lättrörliga föremål och möbler skakades. Golf och väggar knakade något. Hängande lampor svängde. I samband med jordskalfvet iaktogs en susning i luften. (Kommunalordf. Fr. Olsson.)

Bokenäs s:n. I Böns gård kändes den af skalfvet förorsakade rörelsen såsom en fram och åter gående skakning. Själfva stöten varade ungefär 3 sekunder. Sofvande personer väcktes. Möbler och andra föremål skakades. Slagfjädern klingade mot fodralet i ett väggur. Före, under och efter

skakningen hördes under en tid af 2—3 minuter ett dån, som var starkast under själfva skakningen. (Folkskolläraren C. Sandén.)

Dragsmarks s:n. I Kloster iaktogs en häftig skakning, åtföljd af ett åsklikt dån. Hela fenomenet varade minst 20 min. Möbler och andra föremål skakades. Hängande lampor svängde. Skalfvet förorsakade allmän förskräckelse. (Folkskolläraren J. S. Lidell.)

I *Lyse s:n* voro verkningarna af skalfvet, enligt meddelande från folkskoll. N. Kumlin, jämförelsevis starka. Möbler skakades och fönsterrutor dallrade. Sprickor uppstodo i murar och kakelugnar. På ett ställe uppgifves kakelugnen hafva blifvit skadad, så att den måst lagas.

I *Lysekil* märktes först ett starkt, åskliknande dån, som så småningom aftog. Omedelbart därefter kände meddelaren golfvet lindrigt skälfva under 15—20 sekunder. På andra ställen iakttog man, att föremål skakades. (Läraren O. Tingdahl.)

Kungshamns s:n. Grafvarne. Folkskolläraren J. A. Jacobsson meddelar, att skalfvet började med ett svagt dån, som hastigt ökades i styrka och slutade med en kraftig explosionsliknande knall. Många sofvande väcktes. Möbler och andra föremål skakades. På en lampa stötte glaset mot kupan, så att det gick sönder. På ett ställe nedföllu murbruksstycken från byggnader, och på ett annat ställe började vägguret slå. Stark storm rådde under natten, men omedelbart efter jordskalfvet inträdde fullkomlig vindstilla en stund, hvarefter stormen småningom började å nyo.

I *Askum* förnams en tydlig darrning af husen.

Tossene s:n. I kyrkskolan märktes först ett svagt dån, som tilltog under 3—5 sek., då en ganska kraftig stöt kändes, hvarefter dånnet dog bort. Fenomenet varade omkring 15 sek. Lättrörliga föremål skakades. En taklampa kom i obetydlig svängning. Några personer iakttogo, att dörrar och fönster skakades. (Folkskolläraren E. Berg.)

Foss s:n. Munkedal. Folkskoll. V. Lindqvist meddelar,

att en skakning och ett svagt dån allmänt iakttogos. Möbler och andra föremål skakades. Knakningar hördes i golf och väggar. På ett par ställen svängde hängande lampor. På ett ställe nedföll murbruksstycken från byggnader, i en uppstod en mindre rämna.

Öfriga meddelanden från Tunge, Stångenäs och Sotenäs härader omnämna endast svagare verkningar, sammaledes från Kville härad.

Sanne s:n. I Eds gård skakades möbler och lättörliga föremål. En del af en stenfot under ett hus nedföll. En spricka tvärs öfver landsvägen iakttogos strax efter jordskalfvet.¹ Skalfvet märktes hufvudsakligen endast af personer i hvila. (Folkskolläraren A. Lindal.)

Krokstads s:n. Från Hedekas meddelas, att skalfvet hördes först som om någon kommit åkande i stark fart på hårdfrusen väg, men tilltog i styrka till ett mycket starkt dån, som åtföljdes af en darrning, så att bleckkärl, som hängde nära intill hvarandra, slogo tillsammans.

Uppgifterna från Bullarens härad omtala endast svagare skakningar.

Från Tanums härad uppgifves, att på en del ställen möbler och andra föremål skakats. Några andra verkningar omtalas dock ej. (Poststationsföreståndaren Alma Albrekts-son.)

Tanums s:n. I Hafstenssund iakttogos, att hängande lampor svängde något.

Tjärnö s:n. I Nyckleby hördes först ett åskliknande dån, och då detta var som starkast, kändes tre skakningar omedelbart efter hvarandra. Många sofvande väcktes. Möbler skakades. På ett ställe öppnades af skakningen en tillsluten men ej låst dörr. Jordskalfvet åtföljdes af en häftig blåst. Till följd däraf ansågs till en början skakningen härröra af stormbyn. (Läraren J. H. Hansson.)

Skee s:n. I Flöghult märktes en skakning, som varade

¹ Kan naturligtvis vara en frostspricka.

flera sekunder. Den föregicks af ett dån. På enstaka ställen skakades möbler och andra föremål. (Folkskollärarinnan Anna Wetterqvist.)

Hogdals s:n. Å Randals gård observerades, att kakelugnsdörrar darrade.

Öfriga meddelanden, som ingått från norra Bohuslän, omtala endast svagare verkningar af skalfvet.

Älfsborgs län.

Valbo-Ryrs s:n. Folkskolläraren G. Nylén skriver: »Skalfvet började med ett starkt dån, liknande åskans, fortsatte med en stark, ihållande stöt och slutade med ett svagt dån. Husen skakades och fönstren skallrade. Möbler och andra föremål skakades. Golf och väggar knakade något. Lampkuporna skallrade häftigt. Sofvande väcktes allmänt.»

Ödeborgs s:n. Skolhuset och Hagen. Skalfvet inleddes med en lindrig stöt och slutade med dån. Glas hördes klirra. Möbler skakades. »Stöten och dånnet var olika till styrkan, beroende på om husen stodo på berg eller lösa jordlager. I förra fallet betydligt starkare». (Folkskolläraren A. Linder.)

Högsäters s:n. I skolhuset vid kyrkan, iakttogos tre lindrigare stötar, nära sammanhängande. Lättrörliga föremål skakades. (Folkskolläraren A. Helldén.)

Råggårds s:n. Skolhuset vid kyrkan. Folkskoll. A. Bodings meddelar: »Skalfvet började med en stöt, åtföljd af ett dån, som varade under cirka 4 minuter. Golf och väggar knakade. Möbler och lättrörliga föremål skakades. Hängande lampor svängde något litet.»

Steneby s:n. I västra delen af socknen kändes en skakning af husen, och fönsterrutor skallrade. (Folkskolläraren J. Bergström.)

Sunnalds-Ryrs s:n. I den bergiga trakten hördes först liksom en mindre explosion och därefter ett dån, men nå-

gon skakning iaktogs ej. En km. söder ut, där jordlagren äro af lösare beskaffenhet, dallrade fönstren, och föremål, som lågo osäkert, nedfölla. (Folkskolläraren A. Palmquist.)

Öfriga meddelanden från Dalsland omnämna endast svagare verkningar. Från landskapets östra del finnas flera negativa uppgifter.

Trollhättan. Skolföreståndaren O. Hellner meddelar, att möbler skakades märkbart och kakelugnsluckor dallrade. På folkskoleexpeditionen hade taflorna på väggarna rört sig.

I *Lagmansered* förnams en stark stöt, som väckte de sofvande, samt ett åsklikt dån. Möbler och lättroliga föremål skakades. Stöten varade 2 à 3 sekunder. (Folkskollärarinnan M. L. Ljungström.)

I *Hudene* märktes först ett starkt buller, därefter trenne stötar. Möbler och andra föremål skakades. Golf och väggar knakade. Skalfvet iaktogs dock ej allmänt. (Folkskolläraren A. Rylander.)

I Redvägs härad synes skalfvet varit ganska starkt. Enligt meddelande från läraren A. Hallenius, Falköping, hafva flera personer där uppgifvit, att de känt sängarna skaka.

Från ett flertal ställen i västra delen af landskapet hafva ingått meddelanden, att svagare skakning eller åtminstone dån iakttagits.

Skaraborgs län.

Ryda s:n. Folkskolan. En stöt förnams. Samtidigt och omedelbart efter hördes ett doft dån. Möbler och andra föremål skakades. Skalfvet iaktogs på de flesta ställen i församlingen. (Folkskolläraren J. V. Lönngren.)

I *Södra Lundby s:n* hördes först ett brus, liksom af ett järnvägståg, sedan som af hastig åkning på en mycket ojämn stengata. Tre särskilda stötar förnummos, hvarvid dörrar, fönsterrutor, möbler och lampor kommo i häftig skakning. Den första och den tredje stöten varade några sekunder, den

andra, som var hårdast, varade längre. (Folkskolläraren G. Thedéen.)

Laske-Vedums s:n. Folkskolan. En stöt, som varade några sekunder, iaktogs. Golf och väggar knakade. Skalfvet iaktogs allmänt. (Folkskolläraren A. G. Ljunggren.)

Gudhems s:n. I prästgården kommo möbler och lättörliga föremål i skakning. (Folkskoll. G. Särnqvist.)

Svagare stötar eller skakningar omnämnas från *Lidköping* och *Falköping* samt *Friels*, *Bärebergs*, *Naums*, *Österplana* och *Stenstorps s:nr.*

Från talrika orter i västligaste delen af länet omtalas, att ett dån hörts. Från trakterna öster om Lidan däremot äro de flesta inkomna meddelanden negativa.

Värmlands län.

Silbodals s:n. I Årjäng observerades skalfvet. Lättrörliga föremål och möbler dallrade något. (Distriktsveterinären E. Högrell.)

Af 118 tidsobservationer angifver mer än hälften, att skalfvet inträffat kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m. eller vid $\frac{1}{2}$ 12-tiden, 24 meddelare förlägga det till tiden något före kl. $\frac{1}{2}$ 12, 30 däremot till tiden efter $\frac{1}{2}$ 12.

Enär cirkulär ej utsändts till järnvägsstationerna, äro de kontrollerade tidsuppgifterna fåtaliga. Tidpunkten för skalfvets inträffande kan ej angifvas noggrannare än *omkring kl. 11.30.*

Några timmar före hufvudskalfvet har man på ett par ställen observerat svagare skalf.

Styrsö s:n. På Donsö observerades en stöt kl. 9 e. m.

Uddevalla. En kort, enstaka jordstöt märktes vid 8-tiden. (Tidningsnotis. Enligt ZENZÉN.)

Beträffande förloppet af själfva hufvudskalfvet synes i allmänhet blott en enda stöt eller skakning blifvit iakttagen. Det finns dock några uppgifter, att stötarna varit 2 eller flera, men i så fall med mycket kort mellantid. Observations-

punkterna för dessa synas ej koncentrera sig till de centrala delarna af jordskalfsområdet.

Varaktigheten af jordskalfsrörelsen har uppgått till blott några få sekunder.

I samband med skakningen hafva de allra flesta meddelare iakttagit ett dånande eller susande ljud, hvilket hörts såväl före som efter densamma.

Jordskalfvet har sträckt sig öfver hela Bohuslän, en stor del af Västergötland och Dalsland samt in i Värmland. I Norge är dess utbredning af KOLDERUP¹ angifven till trakterna omkring Kristianiafjorden.

Å bifogade karta (tafl. 1) äro utsatta samtliga observationspunkter för de meddelanden, som inkommit till Sveriges Geologiska Undersökning, med angifvande af den å hvarje ställe iakttagna styrkegraden.

Såsom framgick redan af de första tidningsnotiserna, har den starkaste intensiteten observerats i mellersta Bohuslän. En till V uppgående styrkegrad är iakttagen i *Kungshamns* (Grafvarne), *Lyse*, *Foss* (Munkedal) och *Morlanda* (Torebo) *s:nar*, samtliga i Bohuslän, samt i *Valbo-Ryrs s:n* i Dalsland. I dessa trakter finnas också de flesta observationspunkterna för en mellan IV och V liggande styrkegrad.

Det är därför sannolikt, att skalfvets epicentrum varit beläget just inom detta område.

I fråga om jordskalfvets utbredning för öfrigt kan särskildt förtjäna framhållas det sporadiska uppträdandet i de periferiska delarna. (Se kartan, tafl. 1). Särskildt framträder detta i Västergötland.

Äfven från detta jordskalf omtalas, att susning och storm iakttagits, och man har ej någon anledning betvifla, att storm verkligen rådt.

Om de geologiska förhållandenas inverkan på skalfvets styrka föreligga följande uppgifter.

¹ Jordskjælv i Norge i 1908, Bergens Museums Aarvog 1909.

Brastads s:n. Lycke. Möbler skakades i hus, som stodo på berggrund, men ej i hus på lermark.

Ödeborgs s:n. Skalfvet kändes betydligt starkare i hus, som stodo på berggrund, än i dem, som stodo på lösa jordlager.

Sunddals-Ryrs s:n. Skalfvet kändes kraftigast där marken utgöres af lösa jordlager.

Den 9 januari. Omkring kl. $\frac{1}{2}$ 12 eller något senare på natten iaktogs ett jordskalf på Hedåker i *Hyringa s:n*, Skaraborgs län. Föregående natt vid $\frac{1}{2}$ 4-tiden (mycket approximativ tidsbestämning) alltså samma datum observerades på samma ställe af flera personer en stöt. Och det omtalas, att ännu en stöt iakttagits en af de närmast föregående morgnarna.

(Meddelande från prof. R. Kjellén, som för tillfället befann sig på Hedåker. Själ f märkte han dock ej skalfvet).

Den möjligheten finnes naturligtvis, att uppgiften om skalfvet kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m. den $\frac{9}{1}$ hänför sig till skalfvet den $\frac{8}{1}$ vid samma tid på dygnet.

Den 15 eller 16 januari emellan kl. 7 och 8 på morgonen iaktogs i *Främmestads s:n* i nordvästra Västergötland ett jordskalf. Föremål i rummen bragtes i dallring. (Folkskolläraren F. Nyström.)

Den 1 februari mellan kl. 2 och 3 f. m. iaktogs i *Änimskog* i Dalsland trenne jordstötter. (Folkskolläraren M. Wessel.)

Den 3 februari omkring 7.35 e. m. inträffade i östra Dalsland ett jordskalf, som äfven iaktogs på Värmlandsnäs.

Från *Änimskog* i Dalsland meddelar folkskolläraren M. Wessel, att skalfvet föregicks af ett svagare skalf, som inträffade omkring 15 minuter förut och varade några sekunder. Vid hufvudskalfvet följde flera stötter efter hvarandra med omkring $1\frac{1}{2}$ sekunds mellanrum. Skalfvet varade unge-

fär 35 sek. och iaktogs allmänt. En lampkupa råkade i häftig dallring, och glasprismorna på en taklampa rörde sig.

Fröskogs s:n. I St. Strand, skakades möbler.

Eskilsätters s:n (Värmland). I Gunnerud hördes ett dån, såsom då man kör fort på en frusen väg. (Folkskolläraren L. G. Öhqvist.)

Den 8 december omkring kl. 6 e. m. inträffade ett jordskalf i *Sorsele* i Lappland. Det inleddes med ett dån, som varade under hela skalfvet. Skakningen var så kraftig, att föremål t. o. m. föllo omkull. Knakningar hördes i golf och väggar, och möbler skakades. I synnerhet på den holme, där kyrkbyn ligger, och vid Bräskafors var skalfvet mycket starkt. Utanför *Sorsele* socken synes det ej hafva blifvit iakttaget. (Folkskolläraren A. B. Häger.)

Den 31 december inträffade ett jordskalf i norra Västerbottens kusttrakter.

I *Skellefteå* kändes en stark stöt, som varade ett par sekunder. Skakningen var så kraftig, att husen darrade och möbler rörde sig. (*Skellefteå Nya Tidning* 4/1 1909.)

På ett flertal platser i *Löfångers*, *Skellefteå* och *Byske s:n* iaktogs skalfvet.

Enligt tidsobservation af ingenjören Hj. Ahrmfelt inträffade skalfvet kl. 10.17'30" e. m. (Redaktören P. Burman.)

Äfven på östra sidan af *Bottniska* viken märktes jordskalfvet, ehuru svagare än i *Skellefteå* och kringliggande trakt.¹

¹ J. J. SEDERHOLM, *Jordbäfningar och vulkaner*, sid. 65. Helsingfors 1909.

1909.

Natten till den 10 januari förmärktes i Grenna en jordstöt. (Östergötlands Dagblad ¹³/₁ 1909.)

Den 18 januari kl. 5.17 f. m. iaktogs i Vadstena trenne jordstötter. De följde efter hvarandra med en tidsskillnad af omkring 10 sekunder. (Östgötabladet ¹⁹/₁ 1909.)

Den 22 januari kl. 12.45 f. m. inträffade en jordstöt vid Skeppsgården i Svärta s:n nordost om Nyköping. Den förnams äfven vid Enbeten och Bergö. (Södertälje Tidning ²⁵/₁ 1909.)

Den 3 februari på f. m. iaktogs en ganska kraftig jordstöt i trakten af Eskilstuna å den s. k. Ekbacken, belägen mellan Gårdskäl och Skiftinge-vägen. »Ett doft buller hördes under golfven, husen skakades något, och fönsterrutorna skallrade.» (Mariefreds Tidning ⁹/₂ 1909.)

Den 6 februari strax före kl. 5 e. m. inträffade ett mindre jordskalf i nordöstra Medelpad. I Tynderö »kommo stötarna i tre repriser och åtföljdes af ett då närmast liknande en aflägsen kanonad. Marken darrade svagt, och föremål på väggarna sattes i rörelse. Husdjuren blefvo synbart oroliga. Det hela varade blott ett par sekunder.» (Sundsvalls-Posten ⁸/₂ 1909.)

Den 8 februari på f. m. förmärktes i Halmstad af åtskilliga personer jordstötter. Hängande föremål sattes i svängande rörelse, och möbler skakades. (Hessleholms Tidning ¹⁰/₂ 1909.)

Jordskalfvet i Bohuslän och Dalsland den 5 mars.

Af de till ett hundratal uppgående meddelanden, som inkommit, må lämnas följande urval och sammanfattning.

Bohuslän.

Skee s:n. Enligt en tidningsnotis var stöten så stark, att dörrarna »ristade». — Flöghult. Folkskollärarinnan Anna Wetterqvist meddelar, att hon vid $\frac{1}{2}$ 10-tiden på aftonen hörde ett starkt buller, liknande ett det starkaste bergskott. Personer i omnejden hade märkt flera då jänte stötar och skakning.

Å *Tjärnö* var skakningen så stark, att på ett ställe fönstren dallrade och på ett annat vägguret skakade. (Folkskolläraren J. A. Lindqvist.)

Uppgifterna från *Lommelands* och *Hogdals s:nr* och *Kosteröarna* omnämna endast ett dån liksom af åska eller af en vagn på en stenbelagd gata.

Likaledes från *Lur*, *Tanum* och *Gräbbestad* uppgifves blott, att vid niotiden på aftonen hördes »ett starkt, åskliknande buller» eller »ett dån som af en hastigt körande vagn».

Nafverstads s:n. Torp. Folkskolläraren L. J. Johansson berättar, att jordskalfvet där »kändes som en darrning, hvarunder liksom en stöt märktes». Före och efter skakningen hördes ett dån ungefär som mullrande åska. Hela skakningen räckte ungefär $\frac{1}{3}$ minut, rörelsernas kulmination blott några ögonblick. Någon liten knakning i golfvet märktes också. Tidpunkten var något före kl. 9 e. m.

Mo s:n. Grimmeland. Lärarinnan Hanna Ström uppgifver, att hon vid 9-tiden märkte »en sättning och ett kraftigt, småningom bortdöende dån».

Sanne s:n. I Ed tycktes jorden darra något.

Krokstads s:n. Sandåker. Folkskolläraren D. Magnusson meddelar, att jordskalfvet där märktes såsom ett skakande på ytterdörrarna, så att han sprang ut för att öppna, i tanke

att någon häftigt knackade på. Tiden var 8.55 e. m. »Har orätt uppgifvits till kl. 9.30.»

I *Hede s:n* förnams »en stöt, som sakta tynade af». (Vik. folkskolläraren P. Johansson.)

I *Svarteborgs* och *Håby s:nr* hördes blott ett då »som af en vagn på en frusen väg». Vid Hällevadsholm hördes före dånet en susning.

Kville s:n. Trättestad m. fl. gårdar. Folkskollärarinnan Agnes Vallin uppgifver, att jordskalfvet började och slutade som ett starkt då, men inga stötar kändes. På en del ställen märktes svagare skakning i rummen.

Öfriga uppgifter från socknen omtala endast ett då.

I *Tossene* och *Kungshamns s:nr* hördes blott ett doft, underjordiskt då. På Smögen märktes ej jordskalfvet, enligt meddelanden från folkskolläraren W. Pehrsson och stationsföreståndaren D. Köhler.

Bro s:n. Ingeröd. Folkskollärarinnan Charlotta Erlandsson meddelar, att först hördes ett åskliknande då, därefter kändes några mindre stötar, hvilkas antal ej kan uppgifvas. Tiden angifves vara omkring kl. 9.30 e. m.

Brastads s:n. Säleby. Lärarinnan Hilda Hansson uppgifver, att hon vid 9-tiden hörde ett då, som om någon kommit körande med en vagn, »men troligen har här hörts två sådana underjordiska då, ty det jag och flera hörde, var vid 9-tiden, och många andra vid half 10-tiden».

Vid kyrkan märktes vid 9-tiden en stöt och ett då ungefär som af åskan. (Folkskolläraren F. Jungnell.)

I *Lysekil* iaktogs ej jordskalfvet. (Telegrafkommissarien A. G. Johansson, förest. för h. folkskolan O. Tingdahl.)

I *Skredsviks* och *Herrestads s:nr* hördes ett då som af en tungt lastad vagn å frusen mark. Vid Rågårdskärr slutade det med en susning.

I *Uddevalla* observerades ej jordskalfvet. (Folkskollärarinnan Anna Johanson, t. f. stationsinspektoren Eric Stendahl.)

Bäfre s:n. Kasen. Kusken Edward Gustafsson medde-

lar, att där märktes en stöt men ej något underjordiskt buller. Stöten var så kraftig, att lätttrörliga föremål skakades. Golf och väggar knakade, och en på bordet stående lampa flyttades.

Högås s:n. Enligt uppgift genom folkskolläraren C. Sandin var stöten här så stark, »att stolar märktes röra sig».

I *Fiskebäckskil* märktes ej jordskalfvet. (Folkskollärarna C. B. Ahlqvist och P. A. Pettersson.)

På *Gullholmen* förnams jordskalfvet på ett ställe som »en svag skakning, men ej någon egentlig stöt, och ett dån, såsom när åskan på något afstånd låter höra sig. En diskbalja darrade». (Folkskolläraren N. J. Olander.)

På *Käringön* märktes ej jordskalfvet. Ej heller någonstädes utmed kusten söder härom. (Flera uppgifter.)

I *Myckleby s:n* (Orust) hördes flerstädes ett åskliknande buller. Vid torpet Dammen under Kåröd märktes af torparen R. Bagge en hastigt öfvergående stöt och ett dån liksom af åskan. (Folkskolläraren K. Th. Blomgren.)

Resteröds s:n. I Hofhult märktes af arbetaren E. Johansson kl. 8.55 e. m. en stöt och ett dån »såsom ett artilleri, kördt omkring huset».

I *Forshälla s:n* märktes skalfvet i gården Ryra, som ligger högt, men ej i Jättesås, som ligger ett litet stycke från Ryra i en dal. (Båda uppgifterna från stationsinspektoren P. E. Gustafsson.)

Från *Grinneröds, Ödsmåls* och *Jörlanda s:nr* uppgifves, att ett svagt buller hörts.

Från sydligaste Bohuslän hafva ingått endast negativa uppgifter.

Dalsland.

Från Dalsland föreligger blott ett mindre antal uppgifter.

Töftedals s:n. Mon. Stationsinspektoren Ch. Eklind meddelar, att jordskalfvet där började med en hård stöt och slutade med ett doft dån. Tiden angifves till 8.53'3".

Dals Eds och *Bäcke s:nr.* Endast ett dån iaktogs.

Laxarby s:n. Skåpafors bruk. Bruksförvaltaren D. G. Sandgren uppgifver, att skalfvet där förnams såsom en lång stöt, som varade cirka 6 sekunder, och ett mullrande lik-som af svag åska. Lättrörliga föremål skakades.

Örs s:n. Landtbrukaren J. O. Malmsköld meddelar, att skalfvet där märktes som en skakning, föregången och efter-följd af dån.

Utbredningen af skalfvet omfattar således norra och mellersta (ej södra) Bohuslän samt Dalsland. (Se tafl. 1.) Sannolikt har det också sträckt sig något in i Norge, ehuru det ej omnämnes af KOLDERUP.¹

I norra Bohuslän har intensiteten varit starkast i de inre delarna af landskapet, i Bullarens och Sörbygdens hä-rader.

Utåt kusten däremot har endast förnummits ett mer eller mindre starkt dån. Från Tjärnö omtalas emellertid, att en skakning iakttagits.

I mellersta Bohuslän fördela sig uppgifterna om skak-ning, endast dån och negativa uppgifter till synes regellöst om hvarandra. Från kusttrakterna föreligga ej här uppgif-ter om några egentliga stötar eller skakningar, med undan-tag af Gullholmen, där skalfvet dock synes hafva märkts blott på ett enda ställe. Anmärkningsvärdt stark har inten-siteten varit i Bäfve s:n (se ofvan), där den kan uppskattas till IV enligt ROSSI-FORELS skala. I öfrigt har den uppgått till III och III—IV.

Om tidpunkten för skalfvets inträffande råder ganska stor ovisshet. I tidningsnotiserna uppgafs, att skalfvet in-träffat vid $\frac{1}{2}$ 10-tiden, och samma tidsuppgift hafva också många meddelare lämnat.

De noggrannaste och tillförlitligaste uppgifterna synas emellertid gifva vid handen, att skalfvet inträffat *några mi-nuter före kl. 9 på aftonen.*

¹ Jordskjælv i Norge 1909, Bergens Museums Aarvog 1910, N:o 8.

Uppgiften kl. $\frac{1}{2}$ 10 förefaller ju något egendomlig. Att det emellertid ej inträffat tvenne olika skalf, synes framgå däraf, att det ej föreligger någon uppgift, att samma person iakttagit tvenne skalf.

Troligen är tidningsnotisernas uppgift beroende på något misstag. Och det är denna tidsbestämning, som påverkat en stor del af meddelarna. (Jfr meddelandet från Krokstads s:n, sid. 69.)

Uppgifterna om stötens och dånets riktningar äro högst växlande och tydligtvis alltför osäkra att däraf draga några slutsatser.

I fråga om sambandet mellan jordskalfvets verkningar och de geologiska förhållandena kan påpekas, att nästan alla iakttagelser af stötar och skakning skett å lösa jordlager.

Jordskalfvet i Norrland den 9 mars 1909.

Den 9 mars något före kl. 1.30 f. m. inträffade ett betydande jordskalf i Norrland.

Ur de 134 meddelanden, som inkommit, har gjorts följande sammandrag:

Från *Härnösand* och *Sollefteå* samt *Attmars*, *Högsjö*, *Nora*, *Gudmundrå*, *Öfver-Lännäs*, *Långsele Eds* och *Resele s:nr* föreligga endast negativa uppgifter.

Från *Styrnäs* och *Ytter-Lännäs* (Bollsta sågverk) *s:nr* uppgifvas ett par personer, en på hvardera stället, vid half 2-tiden på natten hafva hört ett starkt buller.

Nordingrå s:n. I Järnsta och Nyland väcktes sofvande personer. Möbler och andra föremål skakades. (Folkskolläraren E. R. Söderström.)

I *Skorpeds s:n* iakttoogs skalfvet. (Örnsköldsviks-Posten $\frac{11}{3}$ 1909.)

Anundsjö s:n. Vid Anundsjö järnvägsstation observerades ej jordskalfvet. Ej heller vid Mellansel. I Västersels by däremot var det så kraftigt, att fönster och dörrar skakades. Knakningar hördes i golf och väggar. (Stationsinspektoren G. Johnson.)

Mo s:n. Å Gottne järnvägsstation iaktogs, att ett kastrullock, som stod på kant, råkade i dallring. Vid Moälven förnams blott ett dån.

Själévads s:n. I Kasta, Gerdal m. fl. byar märktes vid half 2-tiden en stöt, som varade några sekunder och åtföljdes af ett starkt dån. Sofvande personer väcktes. Fönster skallrade. Knakningar hördes i väggarna, och möbler skakades. På flera ställen öppnades dörrar af skakningen. (Lärarinnan Sofie Johansson.)

Från Öfversjöla och Domsjö meddelas, att lättrorliga föremål kommit i rörelse.

Örnsköldsvik. Telegrafkommissarien E. R. Lindström uppgifver, att skalfvet började och slutade med dån. En stöt kändes. Lättrorliga föremål och äfven möbler skakades. Sofvande personer väcktes.

Arnäs s:n. I Järfeds by observerades ej jordskalfvet. (Folkskolläraren E. Elfving.)

Grundsunda s:n. Husum. Folkskolläraren Y. Sundelin meddelar, att först hördes ett dån liksom af en vagn å frusen väg; därefter kändes en ganska hård skakning, så att ljusmanschetter och andra lättare föremål dallrade och en öppen dörr kom i rörelse.

I Gideå s:n observerades skalfvet. (Örnsköldsviks-Posten 11/3 1909.)

I Hattsjö, Flygsjö och Flärke byar märktes blott ett dån. (Folkskolläraren M. Bylund.)

Ej heller i Västergidsjö, Sunnansjö och Getingsta byar iaktogs mer än ett dån såsom af åska.

Nordmalings s:n. Rundvik. Jordskalfvet började som om ett stormväder farit fram. Enligt en del personer kändes trenne stötar; de flesta uppgifva dock, att de märkt blott en. En lampa skallrade. Möbler skakades något. Sofvande personer väcktes. I Lögdeå och Mo byar, där marken består af sand, var skakningen något starkare. (Folkskolläraren J. A. Näslund.)

I byarna Vallen och Lefvar, vid Olofsfors bruk och vid

Hörnsjö järnvägsstation har enligt skilda uppgifter skalfvet haft ungefär samma intensitet som i Rundvik.

Björna s:n. I Nyliden skakades möbler, ett väggur stannade, och sofvande personer väcktes.

Trehörningsjö s:n. Vid järnvägsstationen förnams blott en lätt skakning.

Fredrika s:n. Tallsjö by. Lärarinnan Hilma Viklund meddelar, att skalfvet där började med en dallring och slutade med ett åskliknande dân. En stöt kändes, hvilken varade ungefär två sekunder. Lättrörliga föremål råkade i dallring, och på en del ställen skakades möbler. I en gård märktes ett ljust sken från ett fönster åt öster.

I *Dorotea s:n* iaktogs ej jordskalfvet. (Folkskolläraren A. Gerdin och fru Thyra Aldén.)

I *Vilhelmina s:n* hörde åtminstone en del personer ett dân liksom af åska eller stark blåst. En person märkte en stöt, som om någon tvenne gånger slagit på förstugudörren. (Folkskolläraren J. G. Johansson.)

Från *Tärna s:n* uppgifves, att skalfvet ej märkts där.

Bjurholms s:n. Omkring kyrkbyn var skalfvet så starkt, att flertalet sofvande väcktes. Lättrörliga föremål skakades. Knakningar hördes i golf och väggar. Möbler darrade. (Läraren M. Bäckström.)

I Stennäs märktes två jordstötter, den första lindrig, men den andra, som kom cirka tre minuter senare, var så kraftig, att sängarna skakades kännbart. (Västerbotten ^{13/3} 1909.)

Örträsk s:n. »Dånet var särdeles starkt äfven i Örträsk och Bjurholm. Husen darrade, dörrar sprungo upp, och föremål föllo ned från väggarna.» (Dagens Nyheter ^{10/3} 1909.)

Lycksele. Enligt Dagens Nyheter ^{10/3} 1909 iaktogs jordskalfvet äfven här.

Umeå. Redaktören Gustav Rosén meddelar, att skalfvet började och slutade med dallring. Från det dallringarna först märktes, till dess de slutade, uppskattas tiden till en minut. Ungefär en half minut efter dallringens början kändes kraftigare stötter eller starka skakningar, kanske 3 à 4.

Efteråt hördes ett ganska starkt dån. Fönster och dörrar skakades. Skalfvet började kl. 1.23'30" f. m.

Telegrafassistenten F. A. Kriström, som vid jordskalfvet befann sig i samma rum som redaktören Rosén, omtalar, att han först hörde ett sakta dån, hvarefter han kände tvenne stötar, den första starkare under cirka 10 sek., den andra omedelbart därefter under cirka 4 sek. Glasdörrar råkade i skakning.

I Obbola skakades såväl möbler som fönster. (Ume-Bladet ^{10/3} 1909.)

Från *Holmsund*, Fjärdgrundets fyrplats, rapporterar fyrmästaren Algot Ljung, att skalfvets styrka var så stor, att fönster och dörrar skakades.

I Hörnefors hade skalfvet ungefär samma intensitet enligt meddelande från skogsfaktorn J. V. Stenberg. Han uppgifver äfven, att »malmbotten gaf betydligt starkare stötar än grusig och stenig, något lerblandad grund».

I *Vännäs* började skalfvet med en susning i luften, hvarefter en lång jordstöt med åsklikt dån följde. Möbler och andra föremål skakades. Flertalet sofvande väcktes. I sammanhang med skalfvet iakttogs ett svagt ljusrödt sken. (Folkskolläraren P. A. Lindholm.)

Degerfors s:n. I Degerfors by började skalfvet med ett starkt sus, som varade c:a 20 sekunder; därefter kom en stöt och slutligen ett sus under c:a 10 sekunder. Lättrörliga föremål flyttades, och möbler skakades. (Folkskolläraren O. Nilsson.)

I *Åmsele* var skalfvet ej särdeles kraftigt men det åtföljande dånets starkt. Det varade 3 à 4 minuter. (Västerbottens-Kuriren ^{10/3} 1909.)

I *Säfvar* iakttogs jordskalfvet. (Dagens Nyheter ^{10/3} 1909.)

Bygdeå s:n. Robertsfors. Läraren A. Westerlund omtalar, att skalfvet började med en susning eller dån, hvarpå följde en skakning, som var så kraftig, att möbler skakades, taflor föllo ned från väggarna och ett glas från en byrå ned

i golfvet. En hängande lampa kom i svängning, ehuru obetydlig. Väggar stannade. Skakningen var starkast vid sulfitfabriken, som är byggd på fast berg.

I Öfverklinten var skalfvet så starkt, att lösa föremål sattes i liflig rörelse. (Ume-Bladet ^{10/3} 1909.)

I *Nysättra* och *Löfånger* iaktogs, att lättrorliga föremål och äfven möbler skakades.

Burträsk s.n. Ljusvattnet. Folkskollärarinnan Dagmar Rönberg meddelar om jordskalfvet, att först märktes ett dån, och sedan kom en hård stöt, som varade cirka 50 sekunder. Efter 7—8 minuter följde tvenne svagare stötar, som varade ett par sekunder. Sofvande personer väcktes allmänt. Knakningar hördes i golf och väggar. Lättrorliga föremål flyttades och möbler skakades. Hängande lampor svängde.

I *Skellefteå* och trakten däromkring synes skalfvet hafva haft sin största intensitet. Enligt uppgift af redaktören Petrus Burman inleddes det med ett starkt hväsande dån, hvarpå följde två kraftiga stötar med cirka 3 sekunders mellanrum; därpå åter dån och buller. Fönster, dörrar och möbler skakades. Lättrorliga föremål flyttades. Knakningar hördes i golf och väggar, i synnerhet i hus på berggrund. Hängande lampor svängde. På ett ställe uppgifves, att en bred spricka uppstått i en mur. Blott ett fåtal personer väcktes ej.

I *Skrämträsk* by började skalfvet med en stöt, som följdes af en betydligt starkare. Under och efter skalfvet hördes ett åsklikt dån. Sofvande personer väcktes. Lättrorliga föremål flyttades och kullkastades. Möbler skakades, hängande lampor svängde. (Lärarinnan Matilda Hartelius.)

I *Klemensnäs*, *Ursviken* och *S. Grundfors* synes skalfvet hafva varit något svagare.

Norsjö s.n. I *Bastuträsk* iaktogs tvenne stötar med någon sekunds mellanrum. Möbler och andra föremål skakades.

I *Kusfors* bragtes lättrorliga föremål i skakning. Samma uppgift har lämnats från *Byske s.n.*

I *Jörn* förnams jordskalfvet såsom »ungefär 3 sekunder varande stötar, åtföljda af ett starkt dån». Fönster och dörrar skakades. Knakningar hördes i väggarna. (Stationsinspektoren Hj. Ringström.)

I Älgträsk sprungo dörrar upp af skakningen. (Samme meddelare.)

I *Malå s:n* förnams åtminstone ett dån, så starkt att personer väcktes däraf.

Från *Arvidsjaur s:n* uppgifves, att skalfvet observerades i Lappträsk, Holmträsk och Njallejaur, men ej i kyrkbyn.

I *Sorsele* och *Åsele* iakttoogs ej jordskalfvet. (Kronojägaren A. Björner.)

Piteå. Redaktören S. Salomonsson meddelar, att han känt en »tämlichen svag stöt, dock så stark, att fönstren skallrade.»

I Munksund märktes ej skalfvet. (Läraren J. A. Davidsson.)

Å Storsunds järnvägsstation iakttoogs blott ett dån, liksom af ett förbipasserande tåg, men ej några stötar eller skakningar.

Älfsby s:n. I Öfra Byn märktes en stöt, som varade ungefär 50 sekunder. Sofvande personer väcktes. Möbler skakades. (Läraryninnan Anna Westerlund.)

Neder-Luleå s:n. I Ersnäs by märktes skalfvet blott af några få personer. Det förnams som en lindrig skakning. Lättrörliga föremål bragtes i rörelse.

I Alviks by hördes blott ett dån.

I *Luleå* märktes skalfvet blott af ett fåtal personer. Det förnams som en svag skakning, föregången och efterföljd af ett tordönslikt dån.

I Svartöastaden iakttoogs en skakning jämte ett starkt sus eller dån.

Norr om Luleå förekomma med följande undantag endast negativa uppgifter.

I *Råneå* uppgifvas ett par personer hafva vaknat af ett åsklikt dån.

Edefors s:n. I Svartlå, iakttofs enligt uppgift från folkskollärarinnan Betty Bergström på norra sidan af Lule älf, där marken består af fast berg, en skakning, på den södra däremot, där marken utgöres af lösa jordlager, endast en susning, som varade ett par minuter.

Hietaniemi s:n. I Kukasjärvi by observerades enligt folkskolläraren H. Lindvall en mycket svag stöt. Sofvande personer väcktes. Tiden uppgifves vara ungefär kl. 3 på natten.

Om jordskalfvets utbredning på östra sidan af Bottniska viken meddelar Ume-Bladet ^{15/3} 1909: »Jordskalfvet har utom i Norrland äfven rätt allmänt förnummits på finska sidan, i Österbotten. Hufvudstadsbladet (Helsingfors) omtalar, att det förmärkts bl. a. i Nykarleby, Jäppo och Munsala. Från Jakobstad meddelas, att jordskalfvet där märktes ganska starkt omkring kl. 2 natten till tisdagen. Det omtalas såsom en häftig knall, åtföljd af ett 5 sekunders dån från norr till söder. Husen skakades, och folk vaknade ur sin sömn. Liknande äro underrättelserna från Gamla Vasa, Kveflax, Maksmo och Mustasaari. I Gamla Vasa konstaterade en person, att klockan var 1.58, då jordskalfvet inträffade. I Petsmo i Kveflax hade skalfven varit så starka, att mindre föremål på skåp och hyllor försatts i dallring. I Maksmo iakttofs samtidigt ett susande ljud såsom vid eldsvåda, hvilket föraneldde en gårdsägare att skynda upp på vinden i tanke att elden var lös.»

I Ume Nya Tidning ^{23/3} 1909 läses: »Från Björkö i Vasa yttre skärgård meddelas, att det senaste jordskalfvet varit så hårdt, att byggnaderna starkt skakades. Ett åsklikt dån, gående från öster till väster, hördes samtidigt».

De allra flesta iakttagare uppgifva, att jordskalfvet inleddes med en susning eller åsklikt dån och efterföljdes af ett liknande ljud. Inom jordskalfsområdets centrala delar synas 2—3 stötar hafva följt omedelbart efter hvarandra. Endast från ett ställe, Ljusvattnet i *Burträsk s:n*, uppgifves, att 7—10 minuter förflutit emellan första stöten och de båda

senare. Inom de periferiska delarna däremot har ej märkts mer än en enda stöt eller skakning. Varaktigheten af de särskilda stötarna synes i allmänhet hafva uppgått till endast några sekunder. På ställen åter, där skalfvet yttrat sig mera som skakning än som stöt, har rörelsen varat längre.

Ehuru en stor del af de meddelade upplysningarna härör från järnvägs- och telegrafstationer, råder dock i fråga om tidpunkten för skalfvets inträffande så stor osäkerhet, att det ej är möjligt att få någon säker kännedom, om tidsskillnaden emellan skalfvets inträffande på olika ställen. Skillnaden mellan de svenska och de finska tidsuppgifterna motsvarar tämligen nära skillnaden mellan svensk och finsk borgerlig tid (39'50").

De tillförlitligaste uppgifterna synas vara de, som föreligga från Umetrakten, där skalfvet uppgifves hafva inträffat kl. 1.22—1.23 f. m.

Jordskalfvets utbredningsområde och intensitet framgår af den bifogade kartan (tafl. 2). Området omfattar nordöstra delen af Ångermanland, hela Västerbotten, södra delen af Norrbotten, sydöstra delen af Lappland samt vidare Österbotten, åtminstone kusttrakterna vid Kvarken. Att skalfvet således sträckt sig öfver Kvarken, kan förjåna särskildt framhållas. Enligt R. KJELLÉN: Sveriges jordskalf¹ har nämligen af intill år 1907 kända jordskalf endast 1819 års stora skalf känts samtidigt på ömse sidor om Kvarken.

Såvidt det framgår af de svenska observationerna, har skalfvets epicentrum varit beläget i trakten af Skellefteå och söder därom, där intensiteten V observerats på flera ställen. Öfver nästan hela den öfriga delen af jordskalfsområdet kan intensiteten uppskattas till IV.

Tyvärre äro observationerna från de inre delarna af landet fåtaliga och ofullständiga, så att det ej är möjligt att med samma noggrannhet som mot NO och SV angifva utbredningen åt NV. Den längst in belägna plats, hvarifrån meddelande inkommit, att skalfvets observerats, är *Malå*.

¹ Gbg. Högsk. årsskr. XV: 2.

Ljusfenomen i samband med skalfvet omtalas utom från Tallsjö och Vännäs äfven från Alvik, där »ett rödt sken på snön» observerats.

I fråga om sambandet mellan markens beskaffenhet och skalfvets styrka uppgifves från Hörnefors och Edefors, att skalfvet varit kraftigare å fast berg; från Nordmaling och Ursviken åter, att det varit kraftigare å lösa jordlager.

Den 12 mars vid 2-tiden e. m. förmärktes ett jordskalf i *Indals s:n* (Medelpad). Stöten varade 6 å 7 sekunder och var så stark, att på ett ställe ett par fönsterrutor krossades. (Vesternorrlands Allehanda ^{20/3} 1909.)

Den 14 mars iaktogs på flera ställen inom Södra Møre härad ett jordskalf. »Det liknade' dånet af en långsamt framrullande åskknall och upprepades två gånger på dagen med några timmars mellanrum. Det kom från öster och drog mot väster och efterföljdes af stark blåst med töväder.» (Oskarshamns-Tidningen ^{7/4} 1909.)

Samma dag iaktogs i Strömstad ett jordskalf. Tvenne små stötar kändes. (Stationsinspektoren N. Retzius.)

I förra hälften af mars inträffade jordstötar i *Järbo s:n* i Dalsland. Stationsmästaren G. M. Streijffert, Skällsäter, meddelar i samband med en redogörelse för jordskalfvet den 15 mars, att »flera mindre stötar hafva förmärkts förut inom närmast föregående tiden».

Jordskalfvet i Bohuslän, Dalsland och Värmland den 15 mars 1909.

Den 15 mars omedelbart före kl. 9 f. m. inträffade ett jordskalf i västra Sverige. Om detta skalf hafva inkommit omkring 200 meddelanden.

Bohuslän.

Från sydligaste delen af länet föreligga endast negativa uppgifter.

Nyborgs folkskola i *Norums s:n* är det sydligaste ställe, hvarifrån meddelande ingått, att skalfvet iakttagits. Enligt folkskollärarinnan Emma Jonsson kändes den af skalfvet förorsakade rörelsen som en dallring. Lampor och väggur skakades.

I *Hjärtums s:n* var skalfvet kraftigast i den smala, djupa sänka, i hvilken gården Röd ligger. Här kändes golfven skälfva. (Folkskolläraren C. A. Jacobson.)

På andra ställen hördes blott ett dån.

I *Ljungs s:n* observerades skalfvet i de flesta byar. Lättrörliga föremål skakades och flyttades. (Folkskolläraren C. Isackson.)

I *Resteröds s:n* iakttogs skalfvet vid Hofhult.

På *Orust* märktes skalfvet flerstädes, ehuru det i allmänhet synes hafva varit ganska svagt. På *Hermanö* kändes en »lång, men svag stöt». På *Gullholmen* märktes endast ett dån. På *Käringön* och i *Fiskebäckskil* observerades ej jordskalfvet.

Från *Uddevallatrakten* förefinnes blott *en* uppgift om iakttagen skakning. Folkskollärarinnan Anna Johanson omtalar nämligen, att i *Esperöds* folkskola i *Bäfve s:n* nio af skolbarnen under morgonbönen märkte en skakning.

Vid *Lane* och *Hogstorps* järnvägsstationer och i *Skreds-viks* skolhus förnams blott en svag dallring, åtföljd af ett dån.

I *Lysekil* märktes ej skalfvet.

I *Lyse* iakttogs blott ett tämligen starkt dån och en ytterst svag skakning.

Från *Bro* omtalas en »mindre skakning af föremål».

Brastad. Folkskolläraren F. Jungnell meddelar, att skalfvet där började med ett åsklikt dån. En stöt kändes, som varade 2 à 3 sekunder. Lättrörliga föremål flyttades. Möbler skakades. En snögubbe föll omkull.

På *Smögen* och *Hällö* iakttogo, enligt folkskolläraren W. Pehrsson, blott ett par personer ett dån »som när en båt släpper ut ånga».

I *Tossene s:n* märktes flerstädes en lindrig skakning, som varade några sekunder.

Sanne s:n. I Ed märktes en lindrig stöt.

Håby s:n. Skolhuset. Skolbarnen erforo, att bänkarna ristade. Något dån förnams ej. (Folkskolläraren R. Lindqvist.)

I *Svarteborgs s:n* och i hela Kville härad har enligt flera uppgifter endast en svag skakning eller blott ett dån iakttagits.

Nafverstads s:n. Torp. Folkskolläraren L. J. Johansson meddelar, att först hördes under några ögonblick ett tämligen starkt dån. Därefter följde en skakning, som utan afbrott fortsatte omkring $\frac{1}{2}$ minut. Efter skakningens upphörande hördes dånets så småningom dö bort. Fönsterrutor och vattenglas klirrade. Knakningar hördes i golfvet.

Bokenäs s:n. I Böns folkskola märktes blott ett dån, som varade ungefär $\frac{1}{2}$ minut.

Från Tanums härad föreligga flera uppgifter, att lättörsliga föremål skakades. I Underslös, *Tanums s:n*, skakades möbler. I Kämpersviks fiskeläge hördes knakningar i golfven.

Lurs s:n. I Östby gård kommo föremål i ljudande dallring. Lättörsliga föremål skakades, golf och väggar knakade något. (Folkskolläraren A. Asklund.)

Tjärnö s:n. Rossö. Skalfvet började med ett dån, hvarpå följde en svag skakning. På ett par ställen dallrade fönster och kakelugnsdörrar. Dessa hus stodo på lösa jordlager och ej på fasta berget. (Folkskolläraren J. A. Lindqvist.)

Syd-Koster. Enligt meddelande från Herr A. T. Andersson skall inåt öarna lättörsliga föremål hafva skakats.

I *Strömstad* dallrade fönsterrutorna i godsmagasinet.

I *Skee, Hogdals* och *Lommelands s:n* har enligt de ingångna meddelandena skalfvet varit tämligen svagt. Någon rörelse af föremål till följd af skakningen omtalas ej.

Älfsborgs län.

Från samtliga järnvägsstationer emellan Göteborg och Vänersborg äro lämnade negativa uppgifter, likaledes från stationerna emellan Vänersborg och Uddevalla.

I *Sunn-dals-Ryrs* och *Erikstads* (järnvägsstationen) *s:nr* observerades jordskalfvet. Skakningen var dock ganska svag. Sammaledes i Mellerudstrakten, där endast på ett par ställen lätttrörliga föremål uppgifvas hafva kommit i rörelse.

I hela Valbo härad har skakningen varit ganska lindrig. Från några ställen meddelas, att fönsterrutor klirrat, men f. ö. synes ej någon rörelse hos föremål hafva observerats.

Bäcke s:n. Läraren O. Edqvist omnämner, att tvenne stötar iakttogos omedelbart efter hvarandra. Den första varade omkring 8 sekunder. Lätttrörliga föremål skakades.

I *Rölanda* och *Gesäters s:nr* var intensiteten ungefär densamma som i Bäcke.

Töftedals s:n. Mons järnvägsstation. Skalfvet började som en stark åskstöt och slutade med ett doft buller. Stöten varade cirka 30 sekunder. Boningshuset skälfde något. Fönster klirrade, och en svag knakning hördes i golvet. Skalfvet inträffade kl. 8.58'30" efter rätt Göteborgs uppgiftsignal. (Stationsinspektoren C. Eklind.)

Dals Ed. Stationsinspektoren N. Larsson meddelar: »Kl. 8.58'30" kändes en kraftig skakning, och samtidigt hördes ett buller som af ett förbipasserande tåg. Skakningen varade 3—4 sekunder. Bord, skåp, stolar och fönsterrutor skakades, och glasprismor på kandelabrar svängde. Personer, som stodo ute på stationens plattform och omedelbart tillfrågades angående jordskalfvet, förklarade sig icke hafva märkt något vare sig buller eller skakning, men flera personer, som vistades inomhus, hade gjort samma iakttagelser, som ofvan omtalats. En person hade sett, att en spiselkrok, som hängde på spisen, kommit i svängning.»

Från andra ställen i trakten omtalas blott, att lätttrörliga föremål och fönster skakades.

Steneby s:n. Folkskolläraren A. Stendahl uppgifver, att där iaktogs en någorlunda stark skakning, som varade omkring 3 sekunder och efterföljdes af ett dån. Skolbarnen sade, att bänkarna, i hvilka de sutto, skakades. Fritt hängande föremål kommo i rörelse.

Laxarby s:n. Skröfvans skolhus. Folkskolläraren O. Levin meddelar, att den af skalfvet förorsakade rörelsen kändes »som om en liten våg med mycket stor hastighet hade gått fram under fötterna».

Från *Ärtemarks* och *Vårviks s:nr* omnämnes blott en svag stöt eller endast dån.

Torrskogs s:n. Kesnacken. Lättrörliga föremål kommo i rörelse, och möbler skakades.

Nössemarks s:n. I Strand kändes tvenne stötar tätt efter hvarandra. Lättrörliga föremål skakades och flyttades. I Valsebo dallrade på ett ställe en järnspis och en järnkamin.

I *Åniskogs* och *Tösse s:nr* hördes blott ett dån.

I *Mo s:n* märktes skalfvet hufvudsakligen där marken utgöres af lösa jordlager. Möbler skakades, och hängande lampor svängde »tämlichen starkt». (Folkskolläraren C. F. Nilsson.)

Edsleskogs s:n. Tvenne stötar förnummos, den första 4—8 sekunder, den senare något kortare. (Folkskolläraren G. B. S. Fridén.)

Värmlands län.

Svanskogs s:n. Fönster och möbler skakades.

Silleruds s:n. Sillebotten. Skalfvet började med en stöt, som varade cirka 2 sekunder, och slutade med ett åskliknande dån. Lättrörliga föremål skakades, golf och väggar knakade. (Herr E. Norder.)

På andra ställen i socknen har stöten varit svagare.

Silbodals s:n. I Årjäng uppgifvas möbler hafva skakat och lampor kommit i svängning. (Tidningsmannen A. Björnson.)

På andra platser i socknen hade man blott märkt en svag dallring eller endast ett dån.

I *Karlanda* och *Töcksmarks s:nr* försattes lättrörliga föremål i skakning.

Endast från *Edsleskog*, *Bäcke* och *Nössemark* omtalas,

att man iakttagit tvenne stötar, hvilka följt kort efter hvarandra. Från alla andra ställen omtalas blott en enda stöt. Varaktigheten synes i allmänhet hafva uppgått till några få sekunder.

De allra flesta meddelarna äro ense om, att skalfvet inledts med ett susande ljud eller åsklikt dån, hvilket fortsatt äfven efter skakningen.

Området för jordskalfvets utbredning är utmärkt å tafl. 1. Det omfattar Bohuslän med undantag af den sydligaste delen, Dalsland och sydvästliga delen af Värmland. Huru långt in i Värmland skalfvet har sträckt sig, kan ej med säkerhet afgöras, enär tillräckligt många uppgifter härifrån ej inkommit.

I Norge iaktogs skalfvet i hela Smaalenenes amt samt å kuststräckan emellan Larvik till Horten.¹

Kraftigast (inom svenskt område) har skalfvet varit i norra delarna af Bohuslän och Dalsland, där intensitetsgraden IV på flera ställen observerats och intensiteten i allmänhet uppgått till III—IV.

I mellersta Bohuslän och södra Dalsland har intensiteten varit svagare, endast på ett par ställen IV.

Beträffande tidpunkten för jordskalfvets inträffande uppgifver KOLDERUP, att den närmast kan sättas till 8.59 f. m. De flesta svenska uppgifter, som direkt ansluta sig till järnvägstid, angifva tiden till 8.58 och 8.59.

Från Dals Eds och Mons järnvägsstationer uppgifves tiden 8.58'30". Och i meddelandet från den sistnämnda stationen säges tiden vara »efter rätt Göteborgs uppgiftsignal».

I öfrigt äro tidsuppgifterna såsom vanligt mycket varierande och otillförlitliga.

En jämförelse med det föregående jordskalfvet den 5 mars visar, att i stort sedt gränsen mot söder i båda fallen varit densamma. Beträffande kusttrakterna kan förtjäna påpekas, att intetdera skalfvet observerats på Karingön, i Fiske-

¹ C. F. KOLDERUP: Jordskjælv i Norge 1909, Bergens Museums Aarbog 1909, N:o 8.

bäckskil eller i Lysekil men båda på Gullholmen. På Smögen har i intetdera fallet märkt någon skakning.

Den 16 mars inträffade ett jordskalf i Hälsingland. I Kärsbäcken, *Alfta s:n*, iakttogs emellan kl. 1 och 4 på natten ett 20-tal stötar så starka, att sängarna skakades. I Röstabo observerades, att en karaff dallrade. Från andra ställen i orten hafva ej några meddelanden om skalfvet erhållits. (Gefle Dagblad ^{19/3} 1909.)

Samma dag kl. 10.40 f. m. märktes i *Krokstads s:n* i Bohuslän ett jordskalf, åtföljdt af ett åskliknande dân. (Dagen ^{17/3} 1909.)

Den 8 april inträffade ett jordskalf i västra Östergötland.

Enligt en tidningsnotis var det så kraftigt, att flerstädes dörrar gingo upp och tafloer å väggarna kommo i svängande rörelse. (Nya Dagligt Allehanda ^{14/4} 1909.)

Att döma af de ingångna meddelandena (till antalet 19), har detta skalf haft en jämförelsevis ringa omfattning.

Endast från trenne ställen uppgifves, att någon skakning märkts.

Stationsföreståndaren S. Malm meddelar, att i trakten af *Rogslösa* inträffade kl. 9.15 ett skalf, åtföljdt af ett åskliknande dân. Möbler skakades och dörrar ristades. Sofvande personer väcktes.

Kristbergs s:n. Vid Karlsby järnvägsstation märktes enligt stationsföreståndaren Karl Karlsson först en skakning och sedan ett doft dân.

Hagebyhöga s:n. I Aska hördes enligt uppgift tvenne dân med cirka 5 minuters mellanrum. Från Fågelsta järnvägsstation uppgifves också, att tvenne dân märkts, dock med ^{1/2} minuts mellanrum, därjämte en mycket svag skakning.

Från *Väfversunda*, *Svanhals*, *Ljungs* (Hjalmsäters gård), *Vreta klostets* och *Godegårds* (Degerön) *s:nr* meddelas, att blott ett dân hörts.

Negativa uppgifter föreligga från Linköping, Mjölby och samtliga järnvägsstationer däremellan, från Åsbo, Fornåsa och Godegårds järnvägsstationer äfvensom från Motala.

Centrum för jordskalfvets utbredning synes sålunda hafva legat norr om sjön Tåkern och själfva skakningen varit inskränkt till ett mindre område; det åtföljande dånet däremot har märkts öfver en stor del af västra Östergötland.

De tillförlitligaste tidsuppgifterna förlägga skalfvet till kl. 9.15 e. m.

Den 10 april inträffade ett jordskalf i Härnösandstrakten. Om detta meddelas från Härnösands-Postens redaktion: »Skalfvet började med en kraftig stöt, hvarefter följde ett mullrande ljud som vid åskslag och därefter en mindre stöt. Det varade omkring 5 sekunder. Lättrörliga föremål flyttades, och möbler skakades.

I Härnösands-Posten ^{13/4} 1909 omtalas vidare, att husen på flera ställen i staden skakades rätt betydligt, särskildt stenväggarna i döfstumskolan.

Säbrå s.n. I Näs by började enligt ett meddelande skalfvet med ett svagt mullrande ljud, hvarefter kändes en stöt, som kom glasföremål att dallra. Efteråt följde åter ett buller, som sakta aftog. Hela fenomenet varade 4 à 6 sekunder.

Hässjö s.n. I Åviketrakten i var skalfvet så starkt, att fönsterrutorna skullrade. (Härnösands-Posten ^{13/4} 1909.)

Från Sundsvall, Älandsbro och Kramfors föreligga negativa uppgifter.

Äfven detta jordskalf har således haft en ringa omfattning. Intensiteten kan för samtliga observationspunkter sättas till IV.

Enligt uppgift från Härnösands-Postens redaktion inträffade skalfvet kl. 9.56 f. m.

Den 27 juli inträffade ett jordskalf i nordöstra Skåne. Det varade 3 à 4 sekunder och åtföljdes af ett ganska

starkt dån. Dörrar och fönsterrutor skakades. (Skånska Aftonbladet ^{28/7} 1909.)

Skalfvet hade sin största intensitet i trakten väster om Kristianstad.

I *Vinslöf* var det så starkt, att i ett tvåvåningshus tafflorna på väggarna i öfre våningen föllo ned. Dånnet var mycket starkt. Fönsterrutorna skullrade, och skakningen kom många personer att rusa ut i det fria.

I *Hässleholm* märktes skalfvet svagare.

I *Finja* observerades, att fönsterrutor klirrade.

I *Tyringe* och ännu längre väster ut märktes skalfvet, likaså i *Sörby*, *Strö* och *Degeberga s.nr.*

(Kristianstads Läns Tidning ^{28/7} 1909.)

1910.

Den 16 januari kl. 9.45 f. m. märktes en jordstöt i Nikkala, å Seskarön och i kringliggande byar i *Neder-Torneå s:n*. Stöten varade omkring 30 sek. och åtföljdes af ett ljud, »liknande någonting mellan dån och susning». Hvarken möbler eller ens lättare föremål kommo i skakning. (Haparanda-Bladet ^{19/1} 1910.)

Den 12 februari vid 11-tiden e. m. sägas flera personer i *Vadstena* hafva förnummit ett jordskalf. (Östgöta-Bladet ^{17/2} 1910.)

Den 16 februari vid 11-tiden e. m. inträffade ett jordskalf i norra Värmland och Västerdalarna.

I *Dalby* var det så kraftigt, att husen skakades och på ett ställe en säng rubbades från sin plats. (Värmlands Allehanda ^{19/2} 1910.)

I Västerdalarna märktes det i *Lima*, *Limedsforsen* och *Malung* och var särskildt på det sistnämnda stället ganska starkt. Först kom en stöt, så att möblerna i rummen skakades och lättare föremål rubbades från sina platser. Omedelbart därefter hördes ett starkt buller, åtföljdt af en egenomlig susning. (Boråsposten ^{19/2} 1910.)

Den 8 mars kl. 6 f. m. märktes på åtskilliga ställen i *Grundsunda s:n* öster om Örnköldsvik ett jordskalf. (Sundsvallsposten ^{9/3} 1910.)

Den 11 mars vid 10-tiden e. m. iaktogs på flera ställen i *Arnäs s:n* nordost om Örnköldsvik ett jordskalf. Flera hus skakades lindrigt. (Örnköldsviks-Posten $^{15}/_3$ 1910.)

Den 15 mars på e. m. inträffade ett jordskalf i västra Blekinge. På flera ställen var skakningen så stark, att lättare husgerådssaker rubbades. (Karlshamns Allehanda $^{22}/_3$ 1910.)

Den 3 maj emellan kl. 10 och 11 e. m. inträffade ett jordskalf i Hälsingland. Det iaktogs i *Norrbo* kyrkby samt i Västansjö och Afholms byar i *Bjuråkers s:n*. I Västansjö skakades fönsterrutorna (Herr Aug. Rönnander). Enligt ett meddelande till Hudiksvallsposten ($^7/_5$ 1910) iaktogs skalfvet äfven i Iggesund.

Natten emellan *den 15 och 16 maj* vid 12-tiden märktes på *Munsön* i Mälaren en jordstöt. Den var så häftig, att fönsterrutor dallrade. (Aftonbladet $^{18}/_5$ 1910.)

Den 15 maj (»natten till pingstdagen») observerades på flera ställen i *Enångers s:n* söder om Hudiksvall en stark jordstöt. (Hudiksvallsposten $^{19}/_5$ 1910.)

Den 16 eller 17 maj emellan kl. 11 och 12 e. m. märkte invånarna å Myren vid Strömstad en stark skakning, som de förmodade härröra af ett jordskalf. (Strömstads Tidning $^{21}/_5$ 1910.)

Den 4 oktober kl. 11.37 e. m. inträffade ett jordskalf i Hjotrakten. Det varade helt kort men var ganska starkt. Husen skakades, och husgeråd darrade.

I Vättern uppstod en jättevåg, som åstadkom ett väldigt dån. Inom *Fågelås s:n* märktes skalfvet ungefär så som i Hjo. (Göteborgs Morgonpost $^6/_10$ 1910.)

Den 27 december kl. 10.20 e. m. inträffade ett jordskalf i *Järfsö* i Hälsingland. Öster om Kalfsjön var skakningen

så stark, att föremål i rummen dallrade. (Hudiksvalls Tidningen ^{4/1} 1911.)

Samma dag vid 10-tiden e. m. iakttogs enligt Tidaholms Tidning (^{3/1} 1911) en ganska stark jordstöt i Hudiksvall¹.

Sammanlagda antalet jordskalf i Sverige under åren 1907—1910 uppgår, om man vid beräkningen tillämpar samma principer, som angifvits af R. KJELLÉN (anf. arb. sid. 39—45) till 40, jämte ett sekundärt den 27 jan. 1907, nämligen:

1907, jan. 10, något efter kl. 1.30 f. m. Värmland, Dalsland, Bohuslän och norra Västergötland samt spridda ställen i Småland, Närke, Västmanland och Dalarna. Simultanskalf i trakterna af Sundsvall och Härnösand. Förskalf den 9 jan. vid ^{1/2} 7-tiden e. m. i Sundby, *Hogdals s:n*, Bohuslän, vid 9-tiden i *Vårvik*, Dalsland, samt senare på kvällen på spridda ställen i Dalsland, norra Bohuslän, sydvästra Värmland samt i *Öggestorp*, Jönköpings län. Efterskalf den 11, 14, 17 och 20 jan. i Dalsland, Bohuslän och Värmland.

» 27, vid 6-tiden f. m. Jämtland. Sekundärt från Nordanfjeldske Norge.

» 29. Östra Småland och södra Halland. Förskalf omkring den 15 å Skedala hed.

» 31, mellan kl. 4 och 5 f. m. Ryd i *Hamneda s:n* och *Värnamo*.

— — Början af året. Herrljunga. Lokalt.

febr. 6, vid 6-tiden e. m. Falköpingstrakten.

» 23, omkring kl. 5.45 f. m. Sundsvallstrakten.

mars, natten emellan den 2 och 3. *S. Unnaryds s:n* i västra Småland. Lokalt.

april 5, några minuter före kl. 2.30 f. m. Norra

¹ Sannolikt afser dock notisen det förut omnämnda skalfvet i *Järfsö*.

- Västergötland och angränsande landskap. Simultanskalf i Stockholm och Krylbo. Förskalf den 22 mars, kl. 10 och 10.30 e. m. i *Torbjörntorp* och *Friggeråker* NO om Falköping. Efterskalf den 9 april, omkring kl. 9.30 e. m. å St. Djupsås i *Essunga s:n*, Skaraborgs län.
- maj 27, omkring kl. 11.32 f. m. Västerbotten och angränsande delar af Ångermanland och Lappland.
- sept. 11, kl. 10.45 f. m. *Mo s:n* i Bohuslän. Samtidigt (?) i *Ödskölds s:n*, Dalsland.
- dec. 28. Jukkasjärvi i Lappland.
- 1908, jan. 4, vid 8-tiden f. m. Nordvästra Västergötland. Den 9 å Hedåker i *Hyringa s:n*. Den 15 eller 16 i *Främmestads s:n*.¹
- » 8, vid $\frac{1}{2}$ 11-tiden e. m. Bohuslän och angränsande landskap.
- febr. 3, omkring kl. 7.35 e. m. Östra Dalsland och Värmlandsnäs. Förskalf den 1 i *Animskog*.
- dec. 8, omkring kl. 6 e. m. *Sorsele* i Lappland.
- » 31, kl. 10.17'30" e. m. Norra Västerbottens kusttrakter. Skalfvet iaktogs äfven på östra sidan af Bottniska viken.
- 1909, jan. 18, kl. 5.17 f. m. *Vadstena*. Lokalt.
- » 22, kl. 12.45 f. m. *Svärta s:n* NO om Nyköping.
- febr. 3. Eskilstuna. Lokalt.
- » 6, strax före kl. 5 e. m. *Tynderö* i Medelpad. Lokalt.
- » 8. Halmstad. Lokalt.
- mars 5, några minuter före kl. 9 e. m. Bohuslän och Dalsland.²

¹ Då både detta skalf och det den 3 febr. inträffade i de periferiska delarna af området för Bohusläns-skalfvet den 8 jan. och f. ö. synas väl individualiserade, torde de hellre böra betraktas som själfständiga än som för- och efterskalf till detta.

² Skulle möjligen kunna betraktas som förskalf till skalfvet den 15 mars.

- 1909, mars 9, något före kl. 1.30 f. m. Västerbotten, södra Norrbotten, Lappland intill Vilhelmina¹, nordöstra Ångermanland samt Österbotten i Finland.
- » 12, vid 2-tiden e. m. *Indal*, Medelpad. Lokalt.
 - » 14. Södra Møre.
 - » 15, omedelbart före kl. 9 f. m. Bohuslän och angränsande landskap. Förskalf i *Järbo*, Dalsland. Den 14 i Strömstad. Efterskalf den 16, kl. 10.40 f. m. i *Krokstad*, Bohuslän.
 - » 16, emellan kl. 1 och 4 på natten. *Alfta s:n*, Hälsingland.
- april 8, kl. 9.15 e. m. Västra Östergötland.
- » 10, kl. 9.56 f. m. Härnösandstrakten.
 - » 27. Nordöstra Skåne.
- 1910, jan. 16, kl. 9.45 f. m. Neder-Torneå.
- febr. 12, vid 11-tiden e. m. Vadstena. Lokalt.
- » 16, vid 11-tiden e. m. Norra Värmland och Västerdalarna.
- mars 8, kl. 6 f. m. *Grundsunda*. Den 11, vid 10-tiden e. m. i *Arnäs*. Båda ställena belägna i trakten af Örnköldsvik.
- » 15, e. m. Västra Blekinge.
- maj 3, emellan kl. 10 och 11 e. m. Hälsingland. Efterskalf den 15 i *Enånger*.
- » natten mellan den 15 och 16, vid 12-tiden. *Munsön* i Mälaren. Lokalt.
 - » 15 eller 16, emellan kl. 11 och 12 e. m. Myren vid Strömstad. Lokalt.
- okt. 4, kl. 11.37 e. m. Hjötrakten. Lokalt.
- dec. 27, kl. 10.20 e. m. *Järfsö*, Hälsingland, Lokalt.

De större af dessa skalf fördela sig på tvenne områden: det ena omfattande Bohuslän, Dalsland, Värmland samt nord-

¹ Å sid. 80 angifves oriktigt *Malå* såsom den längst in belägna plats, där skalfvet iakttagits. Jfr sid. 75.

västra Västergötland, det andra Västerbotten och angränsande trakter. Inom de öfriga delarna af landet hafva endast smärre och lokala skalf inträffat. Från mellersta Sveriges bergslag, där jordskalf ej pläga vara sällsynta, har intet själfständigt skalf inberättats.

Å bifogade karta (tafl. 3) äro utmärkta de under de senaste 10 åren (1901—1910) i Sverige inträffade jordskalfven (åren 1901—1906 enligt förteckningen i R. KJELLÉNS ofvan citerade arbete och 1907—10 enligt den här ofvan lämnade sammanfattningen).

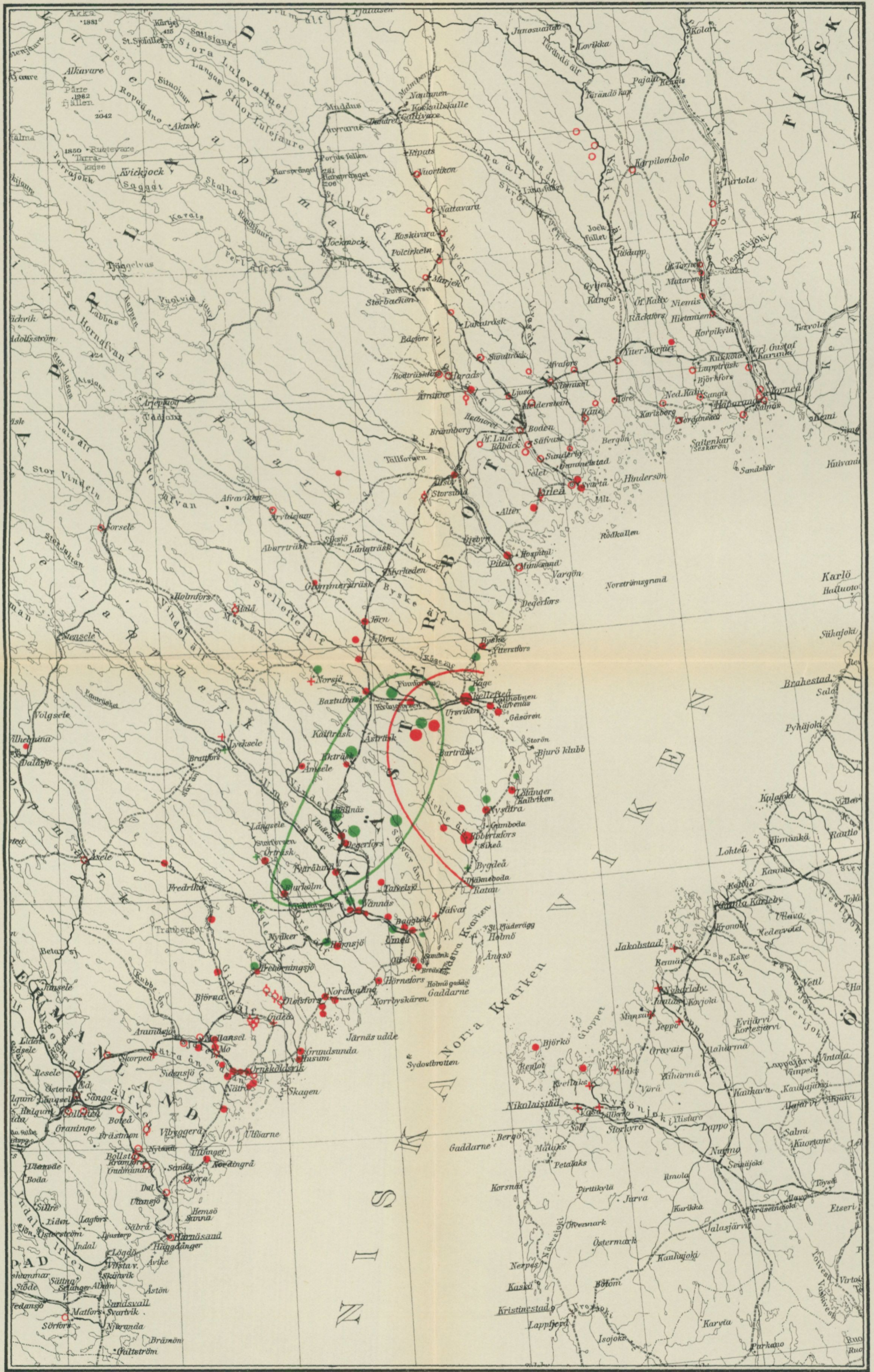
Ehuru begränsningen af de särskilda skalfvens utbredningsområden i många fall gifvetvis är osäker, beroende i främsta rummet på ofullständiga uppgifter, torde den dock gifva en i det hela riktig bild af jordskalfvens förekomst och omfattning under dessa år.

Kartan visar en af talrika skalf utmärkt seismisk zon utmed Bottniska vikens kust, öfver Bergslagen förbunden med det af ännu flera skalf drabbade Vänern-Skagerrack-området (Bohuslän, Dalsland, Värmland och nordvästra Västergötland).

Söder om detta senare och tämligen väl skildt därifrån finna vi en seismisk zon, omfattande södra Halland och angränsande delar af Småland och Skåne.

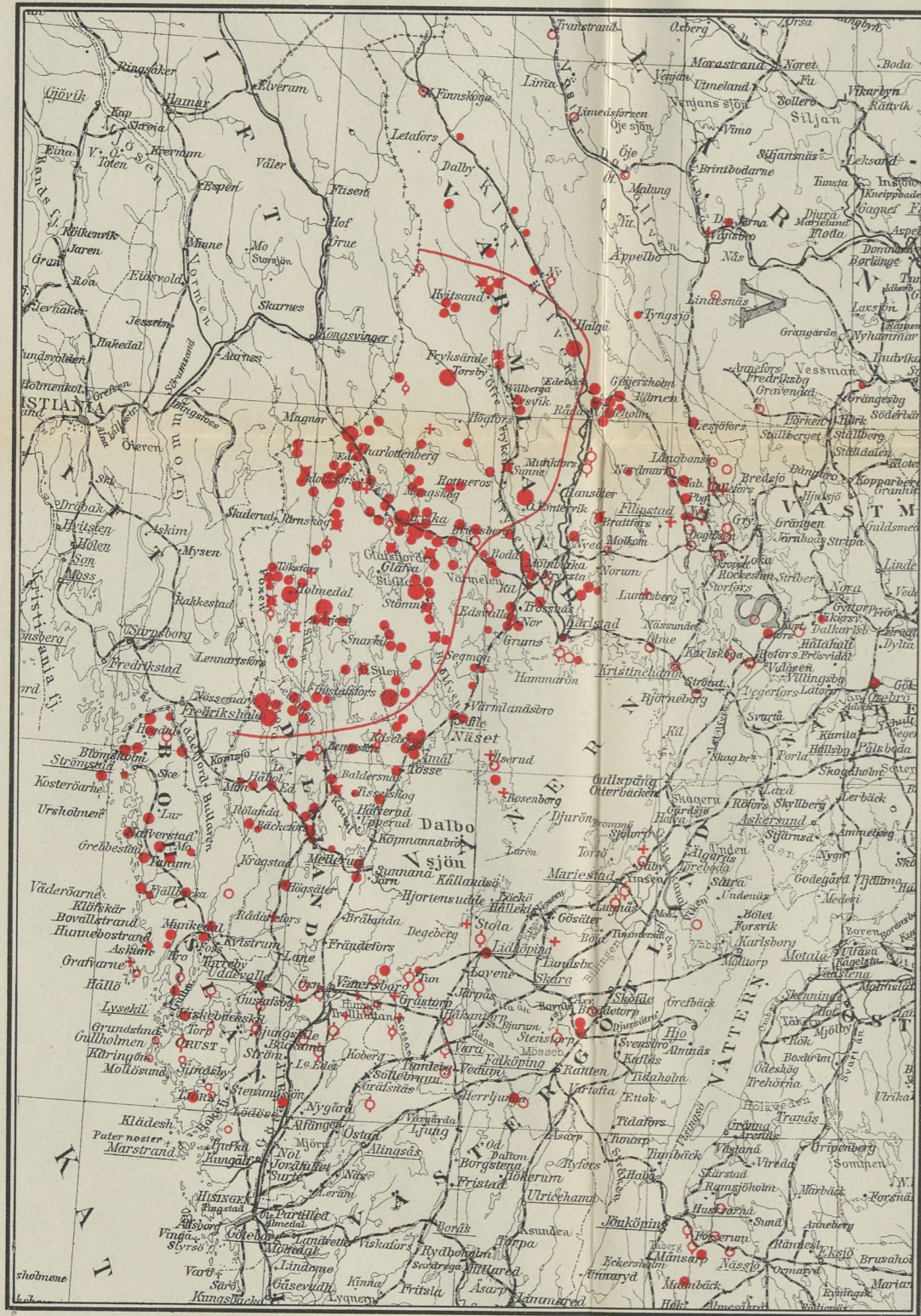
Såsom aseismiska eller mindre seismiska områden framträda det inre Norrland och Östersjökusten med blott mindre och lokala skalf eller utlöpare från skalf inom andra trakter.

I det väsentliga öfverensstämmer denna 10-årsbild med den af R. KJELLÉN på grundvalen af alla intill år 1907 kända jordskalf utarbetade seismiska kartan öfver Sverige (anf. arb.). Den mest anmärkningsvärda skillnaden är den höga seismisiteten i Bohuslän, Dalsland och angränsande trakter. Samtliga härifrån utgående skalf tillhöra dock tiden efter det stora oktoberskalfvet 1904 och torde hafva sin grund i efterdyningar af detta.

● 27 maj 1907.
● 9 mars 1909.

- Uppgift föreligger, att skalfvet ej iakttagits
- ◐ Blott ett dån har hörts
- ⊕ Skalfvet iakttaget (utan närmare uppgift)
- Gräns för intensiteten V
- Intensiteten III (Rossi-Forels skala)
- " IV "
- " V "

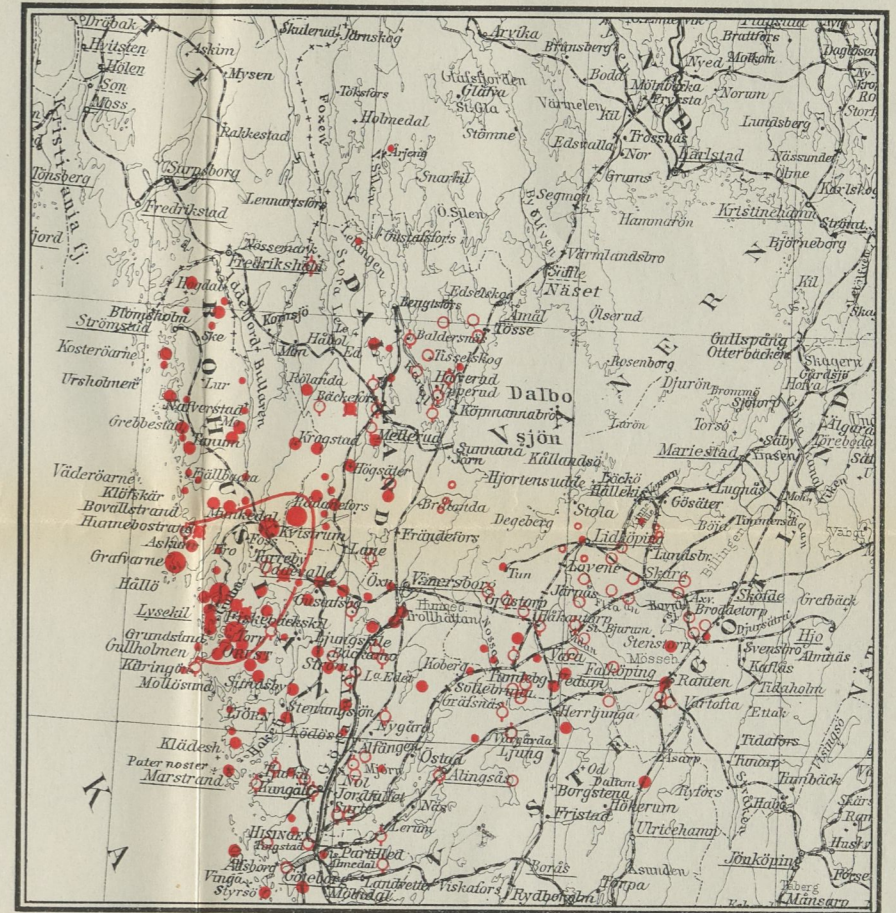
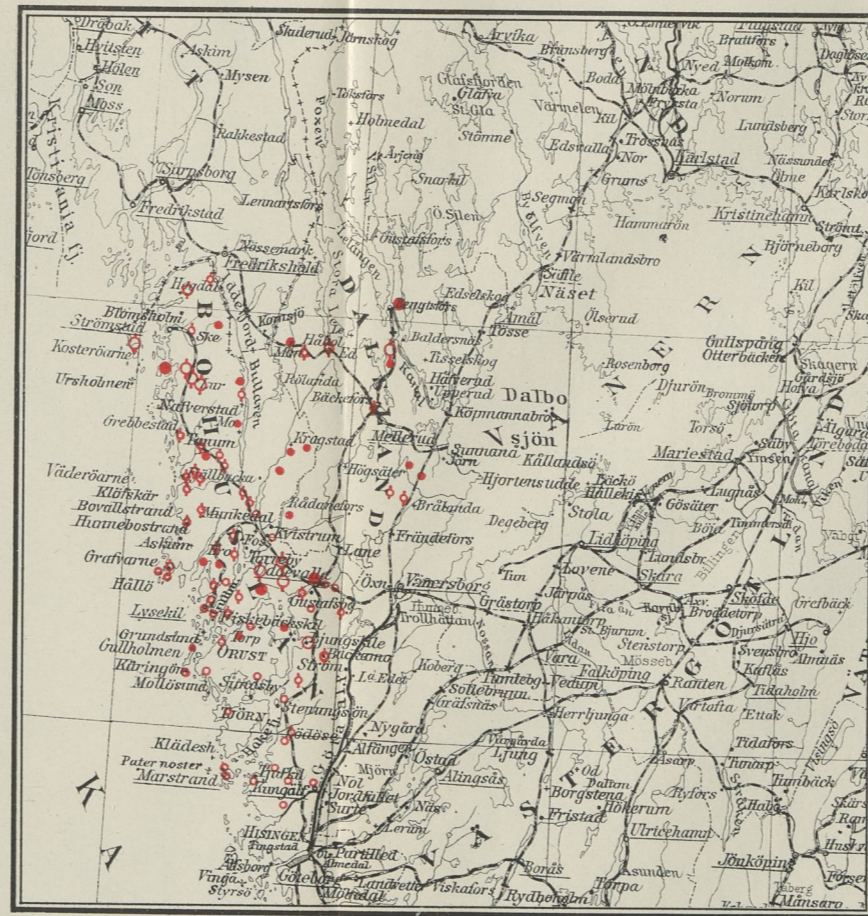

Teckenförklaring:

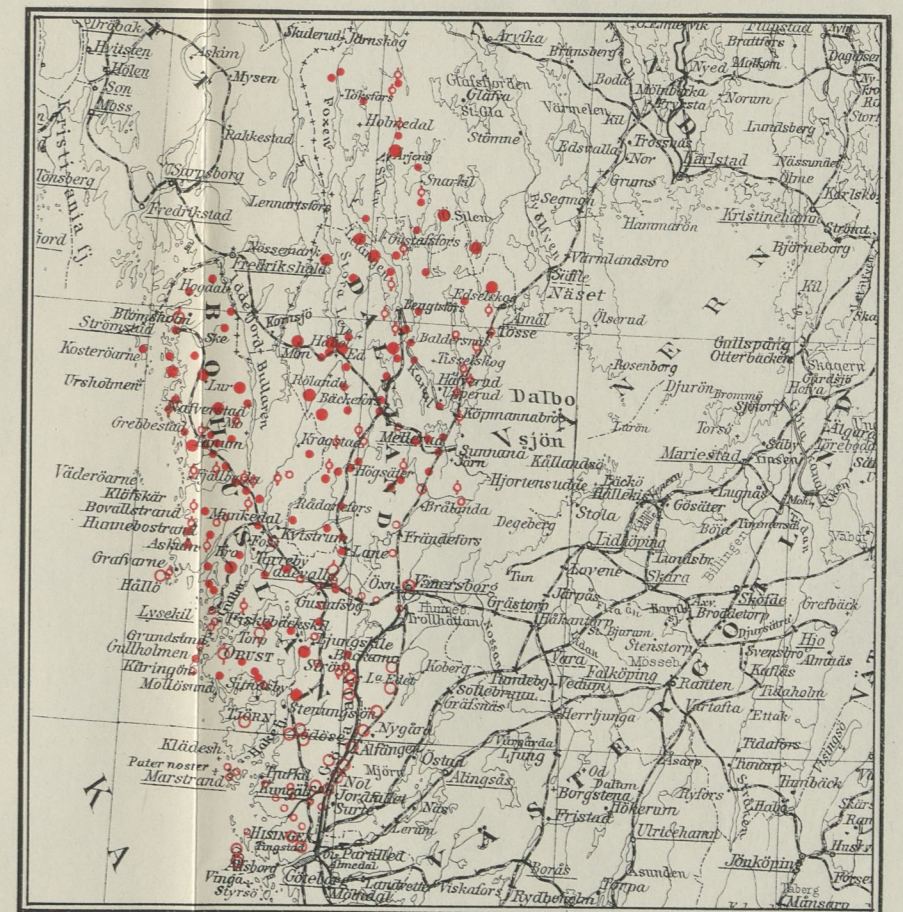
- Uppgift föreligger, att skälvet ej iakttagits
- ◇ Blott ett dån har hörts
- + Skälvet iakttaget (utan närmare uppgift)
- Intensiteten III (Rossi-Forels skala)
- " IV " " "
- " V " " "
- " IVV " " "
- Gräns för intensiteten V

5 mars 1909.

15 mars 1909.

KARTA
visande utbredningen af
Jordskalkven i Sverige 1901-1910

sammansälld af
K.E. SAHLSTRÖM
Skala 1:2.000.000.

● Lokala skalf
Ett och efter skalf ej särskildt utmärkt
Med en rik tillf. äro förbindna, emellertid, som naturligt dröbtas af ett skalf
utan att mellanliggande område synes hafva blivit berört.

